

RIVM rapport 773001021/2002

Het belang van EU-klimaatbeleid voor Nederland

E. Honig, M. H. Voogt (Ecofys), M.G.M. Harmelink
(Ecofys), G. L. Duvoort

Dit onderzoek werd verricht in opdracht van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne, in het kader van project 'Energie en nationaal klimaatbeleid'.

Abstract

This report supplies an overview of current EU climate policy, and analyses its added value to Dutch climate policy. A distinction is made between current policy (already implemented) and future policy (nearly implemented). Future policy is divided in categories 'mature' and 'in the pipeline', representing the more or less nearly implementation. The conclusion of this study is that already implemented EU-policy does not have much added value to Dutch policy according to direct emission reduction in the period to 2010. The nearly implemented policy however contains some policy instruments that could lead to significant additional emission reductions compared to implemented Dutch policy: the Biofuel directive, the Renewables directive and the European energy tax.

For some proposals (e.g. the biofuel- and CHP-directives) additional effects depend on the distribution of the proposed EU-target over the individual member states. Most policy instruments can be implemented on a member state level also, therefore EU-policy offers little instrumental benefits for the Netherlands. However, policy implementation on EU-level can improve feasibility and acceptance of national policy instruments, can lead to cost reductions or contribute to realization of a level playing field. The Netherlands can achieve interesting cost benefits when the following policy is implemented on EU-level: international emission trading, biofuel directive (obligation) and international trade in renewable energy certificates. For some measures it is not allowed to implement them on an individual EU member state basis: stimulating CHP and efficiency-constraints for electric appliances.

Inhoud

Samenvatting 4

1. **Inleiding 5**
2. **Werking EU-beleid 7**
 - 2.1 *Analysekader 7*
 - 2.2 *Bevoegdheden van lidstaten en de Europese Commissie 8*
 - 2.3 *Het besluitvormingsproces binnen de EU 9*
3. **Maatregelen: 'AGREED' 11**
4. **Maatregelen: 'MATURE' 15**
5. **Maatregelen: 'In the Pipe-line' 29**
6. **Maatregelen: 'Overig' 37**
7. **Conclusies 41**

Bijlage A: Historie / doorlooptraject EU-beleid 43

- A.1 *Belasting op energie 43*
- A.2 *Hernieuwbare energie 44*
- A.3 *Energie-efficiency 46*
- A.4 *Personenauto's 47*
- A.5 *Niet-CO₂-broeikasgassen 49*
- A.6 *Beleid algemeen / inbedding 49*

Samenvatting

Eén van de voorwaarden die het huidige regeerakkoord stelt aan het zich committeren aan de 6% emissiereductiedoelstelling van Nederland is ‘daadwerkelijke implementatie van communautaire maatregelen zoals bevordering van duurzame energie, energiebesparing, warmte-kracht-koppeling en maatregelen in de verkeers- en vervoerssfeer, de afvalsector, de industrie en de landbouw’. Voor het ijkmoment 2002 is er daarom behoefte aan een overzicht van de stand van zaken.

Dit rapport geeft een overzicht van de stand van zaken op het gebied van het EU-klimaatbeleid en analyseert de toegevoegde waarde daarvan voor het Nederlandse klimaatbeleid. Onderscheid wordt gemaakt in huidig en toekomstig EU-klimaatbeleid. Het huidige beleid is reeds geïmplementeerd, het toekomstige beleid zit tegen implementatie aan, waarbij de categorieën ‘mature’ en ‘in the pipeline’ worden gehanteerd als twee gradaties van ‘tegen implementatie aan’ zitten.

De conclusie van dit rapport is dat het reeds geïmplementeerde EU-beleid niet van groot aanvullend belang is voor het Nederlandse klimaatbeleid voor wat betreft de additionele emissiereducties in de periode tot 2010. Het beleid dat tegen implementatie aan zit biedt echter enkele EU-beleidsinstrumenten die naar verwachting wél kunnen leiden tot significante additionele emissiereducties ten opzichte van het beleid ingezet in de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid deel 1, namelijk de Biofuel directive, de Renewables directive en de Europese energieheffing.

Voor een aantal voorstellen (bijvoorbeeld de richtlijnen voor bio-fuels en voor WKK) is de verdeling van de voorgestelde Europese doelstelling over de individuele lidstaten van groot belang voor mogelijke additionele effecten. Voor wat betreft het instrumenteel belang lijkt het directe effect voor Nederland gering: de meeste van de genoemde maatregelen kunnen en mogen ook uitsluitend op Nederlands niveau worden ingesteld. Echter, implementatie van beleid op Europees niveau kan de haalbaarheid en acceptatie van de nationale beleidsmaatregelen mogelijk vergroten, kan in een aantal gevallen leiden tot interessante kostenbesparingen dan wel bijdragen aan totstandkoming van eerlijke concurrentieverhoudingen (een ‘level playing field’).

Nederland kan belangrijke kostenvoordelen halen wanneer de volgende maatregelen op Europees niveau worden ingesteld: internationale emissiehandel, verplichte inzet van bio-fuels en internationale handel in groencertificaten als onderdeel van de afspraken voor promotie van duurzame energie. Een aantal maatregelen mogen niet door een EU-lidstaat op individuele basis worden geïmplementeerd, namelijk stimulering van WKK en efficiency-eisen aan apparatuur.

1. Inleiding

Eén van de vier voorwaarden die het huidige regeerakkoord stelt aan het zich committeren aan de Nederlandse Kyoto-emissiereductiedoelstelling van 6% is ‘daadwerkelijke implementatie van communautaire maatregelen zoals bevordering van duurzame energie, energiebesparing, warmtekracht-koppeling en maatregelen in de verkeers- en vervoerssfeer, de afvalsector, de industrie en de landbouw’¹. Een voorbeeld van een concrete uitwerking van deze voorwaarde is de invoering van ‘een Europese energieheffing van betekenende omvang’. De stand van zaken met betrekking tot de ontwikkeling en implementatie van communautaire maatregelen vormt een onderdeel van de evaluatie van het klimaatbeleid voor het ijkmoment 2002. Om deze reden heeft VROM/DGM aan RIVM gevraagd een overzicht te geven van deze stand van zaken.

Dit rapport geeft een overzicht van de stand van zaken op het gebied van het EU-klimaatbeleid en analyseert de toegevoegde waarde daarvan voor het Nederlandse klimaatbeleid. Onderscheid wordt gemaakt in huidig en toekomstig Europees (klimaat)beleid. Eerst wordt in hoofdstuk 2 een toelichting gegeven op de werking van EU-beleid in het algemeen. Ook wordt hier het door Ecofys uitgewerkte toetsingskader toegelicht. Hoofdstuk 3 gaat in op het reeds geïmplementeerde EU-beleid (de categorie ‘agreed’), terwijl de hoofdstukken 4 en 5 het beleid behandelen dat tegen implementatie aan zit, waarbij de ECCP-categorieën ‘mature’ en ‘in the pipeline’ worden gehanteerd. Hoofdstuk 6 gaat in op overige maatregelen. Een concluderend overzicht van deze toegevoegde waarde van het EU-beleid is te vinden in hoofdstuk 7. De bijdragen in de hoofdstukken 2, 4 tot en met 6 en deels 7 zijn verzorgd door Ecofys.

Een historisch overzicht van het traject dat doorlopen is tot aan het in hoofdstuk 3 tot 6 genoemde beleid is vermeld in bijlage A.

¹ Zie ook: Ministerie van VROM (1999), Uitvoeringsnota Klimaatbeleid, deel 1: Binnenlandse maatregelen.

2. Werking EU-beleid

2.1 Analyse kader

Voor de analyse is een lijst van EU Directives opgesteld. Hierbij wordt aangesloten bij de categorisering zoals die gebruikt is in het European Climate Change Program (ECCP). Het ECCP is een programma dat is geïntroduceerd in juni 2000, en dat tot doel heeft een overzicht te geven van de meest kosteneffectieve maatregelen die binnen de EU beschikbaar zijn om de Europese Kyoto-doelstelling te halen van 8% emissiereductie in de periode 2008-2012 (ten opzichte van 1990). Het ECCP is opgezet als een zogeheten ‘multi-stakeholder-proces’ dat is verdeeld in 7 werkgroepen met de onderwerpen energievoorziening, energievraag, transport, industrie, onderzoek, landbouw en verhandelbare emissierechten. Medio 2001 is de ECCP-rapportage opgeleverd.

Behandeld worden alle maatregelen die zijn aangeduid als ‘Mature’ en ‘In the Pipe-line’ in de ECCP rapportage van juni 2001². Daarnaast zijn in overleg met de opdrachtgever nog een aantal andere voorgestelde Directives nader geanalyseerd die van grote invloed op het Nederlands klimaatbeleid zouden kunnen zijn. Voor ieder van de geselecteerde maatregelen of voorgestelde Directives worden de belangrijkste karakteristieken weergegeven in een *factsheet* en wordt een inschatting gegeven van de mogelijke effecten op het Nederlandse klimaatbeleid.

Voor de inschatting van de mogelijke effecten is uitgegaan van de huidig beschikbare informatie inzake kosten en effecten van beleid of juridische bevoegdheden van lidstaten en de Commissie. In een groot aantal gevallen zijn de voorstellen voor EU wetgeving of beleid nog in een voorbereidend stadium en zijn nog geen uitspraken gedaan over de precieze invulling van het voorgestelde beleid of de mogelijke invloed op de concurrentieverhoudingen. De in de analyse vermelde informatie betreft dan slechts een indicatieve inschatting. In de analyse is gekeken naar de volgende aspecten:

EU wet of beleidsvoorstel	[NAAM]
Omschrijving	Nadere omschrijving van het EU beleidsvoorstel of wet.
Status [#]	Wat is de status van het beleidsvoorstel of wet.
Hardheid*	Wat verlangt de richtlijn van de Europese lidstaten en wat zijn de sancties als lidstaten het EU voorstel niet tijdig hebben geïmplementeerd (non-compliance).
Beoogde datum intrede	Wat is de beoogde datum van implementatie van het EU voorstel? Indien geen datum bekend, wat is de waarschijnlijkheid van invoering?
Sectoren:	De emissies van welke sectoren worden in principe beïnvloed door het EU voorstel.
Gassen:	Welke broeikasgasemissies betreft het EU voorstel?
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Zijn er nationale instrumenten (zo ja, welke) die op vergelijkbare wijze trachten de emissies van bovengenoemde sectoren en gassen te beïnvloeden?
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Wat is het additionele reductieeffect bij implementatie van het EU voorstel t.o.v. het reeds aangekondigde beleid in de Uitvoeringsnota

² ECCP (2001). European Climate Change Programme. Long Report, June 2001. De indeling in maatregelen die worden aangeduid als ‘Mature’ of ‘In the Pipe-line’ is geformuleerd door de ECCP, en bevat dus geen indicatie van de zekerheid van implementatie door de auteurs.

	Klimaatbeleid deel 1. Waar voldoende informatie beschikbaar is, wordt een berekening gegeven van het mogelijk additionele reductieeffect in Mton CO ₂ -eq.
Instrumenteel belang	In hoeverre is implementatie van Europees beleid noodzakelijk voor het realiseren van emissiereductie bij deze emissiebron omdat instrumenten en bevoegdheden op nationale schaal ontbreken. In hoeverre zou Nederland dit beleid eigenhandig mogen uitvoeren. [‡]
Kostenbelang	In hoeverre draagt de implementatie van het EU-voorstel bij tot een verlaging van de kosten van reductieopties ten opzichte van volledig nationale implementatie.
Concurrentiebelang	In hoeverre draagt de implementatie van het EU-voorstel bij tot het wegnemen van oneerlijke concurrentieverhoudingen, ofwel het creëren van een 'level playing field' tussen dezelfde sectoren in verschillende EU lidstaten.

[#] Zie sectie 2.3 over de besluitvormingsprocedure in de Europese Unie.

^{*} Op EU-niveau worden vaak afspraken gemaakt over de hardheid van instrumenten zonder expliciete aanduiding van sancties. Echter, wanneer een lidstaat zich niet aan een bepaalde afspraak houdt kunnen andere maatregelen van kracht worden of kan een andere lidstaat een formele klacht in te dienen bij het Europese hof (European Court of Justice).

[‡] De Europese interne markt is niet statisch van aard, dus concurrentieverhoudingen en economische belangen zijn onderhevig aan veranderingen. Een voorbeeld hiervan zijn de efficiency standaards op elektrische apparaten die in eerste instantie door individuele lidstaten mochten worden opgelegd, maar waarbij de Commissie in latere instantie oordeelde dat het de tussenstaatse handel beïnvloedde en regelgeving op Europees niveau noodzakelijk was. Tevens blijkt dat er betreffende de juridische bevoegdheden van lidstaten en de Commissie meerdere interpretaties mogelijk zijn, zoals blijkt uit de jarenlange strijd over het Deense verbod op het verpakken van bier en frisdranken in blik.

2.2 Bevoegdheden van lidstaten en de Europese Commissie

De bevoegdheden van de Europese Commissie zijn vastgelegd in het verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap³ (het EU-verdrag), met enkele aanpassingen die zijn vastgelegd in de verdragen van Amsterdam en Maastricht.

Er worden in principe drie manieren van toewijzen van de bevoegdheden onderscheiden: exclusieve bevoegdheid van de Europese Commissie, exclusieve bevoegdheid van de lidstaten of gedeelde bevoegdheid. Klimaatbeleid is in principe een beleidsterrein met gedeelde bevoegdheid. Het meeste beleid dat op het niveau van de Gemeenschap wordt ontwikkeld vindt plaats vanwege een mogelijke invloed van het beleid op de instelling en werking van de interne markt, zoals bijvoorbeeld de invloed op internationale concurrentieverhoudingen.

Het EU verdrag specificeert de mogelijkheden voor betrokkenheid van de Gemeenschap als volgt: grensoverschrijdende zaken, zaken die potentieel kunnen leiden tot conflicten met de doelstellingen van de Gemeenschap – bijvoorbeeld door verstoring van de interne markt – en zaken die vanwege de omvang of mogelijke schaaffecten beter door de Gemeenschap kunnen worden verwezenlijkt. Dit betreft bijvoorbeeld een voorstel als het milieusteunkader (State Aid Guidelines for environmental protection). In principe is binnen de Gemeenschap afgesproken dat individuele lidstaten slechts beperkte mogelijkheden hebben om nationale industrieën te stimuleren. Het milieusteunkader – dat afwijkt van deze afspraak door verruimde mogelijkheden te geven voor steun aan onder andere investeringen in duurzame energie – kan dus slechts op EU niveau worden ingesteld.

³ Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, Geconsolideerde versie.

Betrokkenheid vanuit de Gemeenschap moet ten allen tijde het subsidiariteitsprincipe respecteren. Dit principe houdt in dat de lidstaten die bevoegdheden houden die zij het meest efficiënt zelf kunnen uitoefenen en dat de Gemeenschap die bevoegdheden krijgt die de lidstaten zelf niet op bevredigende wijze kunnen uitoefenen.

2.3 Het besluitvormingsproces binnen de EU

Het besluitvormingsproces binnen de Gemeenschap begint in principe bij een voorstel van de Europese Commissie⁴. Dit voorstel wordt in veel gevallen uitgewerkt in een werkdocument. Dit voorstel wordt dan bestudeerd door experts en stakeholders en wordt besproken door een conciliatie commissie die is samengesteld uit leden van de Raad van de Europese Unie⁵ en het Europees Parlement. Zodra de commissie een overeenstemming heeft bereikt gaat een voorstel het officiële politieke traject in. Op politiek niveau wordt bij veel wetgevende zaken de medebeslissingsprocedure gehanteerd (artikel 252 van het verdrag). Dit betekent dat zowel de Raad van de Europese Unie als het Europees Parlement een voorstel kunnen aannemen, amenderen of afwijzen. De procedure kent drie fases: eerste lezing, tweede lezing en de conciliatie. Zodra de beide partijen het eens zijn kan een wet of richtlijn worden aangenomen.

Buiten dit traject voor het opstellen van een wet of richtlijn wordt er ook veel gebruik gemaakt van de mogelijkheden van een groenboek en/of witboek. Een groenboek en een eventueel resulterend witboek wordt in veel gevallen gebruikt als voorbereiding voor het opstellen van een richtlijn. Een groenboek is een door de Commissie gepubliceerd document met als doel een raadplegingsprocedure over een bepaald onderwerp op Europees niveau op gang te brengen. Betrokken partijen uit de Gemeenschap wordt vaak expliciet gevraagd om hun reactie op het groenboek aan de Commissie kenbaar te maken. De raadplegingsprocedure en resulterend overleg kunnen vervolgens leiden tot de publicatie van een witboek, waarin de resultaten van de discussie in de vorm van concrete actiemaatregelen van de Gemeenschap worden opgenomen.

⁴ Dit is de gebruikelijke route. De Raad van Europa of het Europees Parlement mogen ook zelf initiatieven nemen tot een voorstel.

⁵ De Raad van de Europese Unie bestaat uit de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten van de Unie plus de voorzitter van de Europese Commissie. De Raad komt minstens twee maal per jaar bijeen.

3. Maatregelen: ‘AGREED’

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de EU-klimaatmaatregelen die zijn geïmplementeerd en waarvan effecten zichtbaar zijn of naar verwachting op korte termijn zichtbaar worden. Het betreft de volgende maatregelen:

- Energy labels for washing machines and dryers, refrigerators and freezers;
- ACEA-convenant: convenant met de automobiel-industrie inzake de reductie van CO₂-emissies (COM (98) 495);
- Landfill/waste CH₄-measures (COM (96) 557);
- ‘Energy-star’-program (COM(2000)18).

EU wet of beleidsvoorstel	1. Energy labels for washing machines and dryers, refrigerators and freezers
Omschrijving	Verplichting voor fabrikanten van wasmachines, -drogers, koelkasten en vriezers om de apparaten te voorzien van een label met informatie over het energiegebruik.
Status	Geïmplementeerd ⁶
Hardheid	Sancties niet bekend
Sectoren:	Fabrikanten van huishoudelijke apparatuur
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Nederland kan niet eigenhandig besluiten tot verscherping van de eisen. Deze richtlijn steunt Nederland dus met het invoeren van energielabels. Dit is gebeurd, gecombineerd met subsidie voor apparaten met een A-label (meest energiezuinig).
Additionele reductie effect	Een CO ₂ -reductie van 0,1 à 0,2 Mton per jaar ⁷

⁶ **Commission Directive 94/2/EC** of 21 January 1994 implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labeling of household electric refrigerators, freezers and their combinations, Official Journal L 045, 17/02/1994 p. 0001-0022, **Commission Directive 95/12/EC** of 23 May 1995 implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labeling of household washing machines Official Journal L 136 , 21/06/1995 p. 0001–0027, **Commission Directive 95/13/EC** of 23 May 1995 implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labeling of household electric tumble dryers Official Journal L 136, 21/06/1995 p. 0028-0051, **Commission Directive 96/60/EC** of 19 September 1996 implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labeling of household combined washer-dryers Official Journal L 266, 18/10/1996 p.0001 – 0027, **Commission Directive 97/17/EC** of 16 April 1997 implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labeling of household dishwashers (Text with EEA relevance) Official Journal L 118, 07/05/1997 p. 0001 - 0025, **Commission Directive 98/11/EC** of 27 January 1998 implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labeling of household lamps (Text with EEA relevance) Official Journal L 071, 10/03/1998 p. 0001 - 0008, **Council Directive 92/42/EEC** of 21 May 1992 on efficiency requirements for new hot-water boilers fired with liquid or gaseous fuels Official Journal L 167, 22/06/1992 p. 0017 - 0028, **Directive 96/57/EC of the European Parliament and of the Council** of 3 September 1996 on energy efficiency requirements for household electric refrigerators, freezers and combinations thereof Official Journal L 236, 18/09/1996 p. 0036 - 0043

⁷ Bron: DHV, Ecofys (2000). CCPM. Status of Common and Co-ordinated Policies and Measures. Maart 2000.

EU wet of beleidsvoorstel	2. Convenant met de automobiel-industrie inzake de reductie van CO₂-emissies (ACEA-convenant)
Omschrijving	<p>In dit convenant (COM (98) 495) wordt voor nieuwe personenauto's gestreefd naar een gemiddelde CO₂-uitstoot van 120 g CO₂/km in 2005, uiterlijk 2010. De strategie is gebaseerd op drie pijlers: (1) toezeggingen van de auto-industrie over verhoging van het brandstofrendement zodat de gemiddelde CO₂ uitstoot komt op 140 g per km in 2008/2009 (hieronder verder aangegeven), (2) brandstofrendement-etikettering van nieuwe autos's zodat de consument kan beschikken over informatie om een keuze te maken en (3) bevordering van het brandstofrendement van auto's door fiscale maatregelen.</p> <p>De Europese auto-industrie (ACEA) heeft in 1998 toezeggingen gedaan, de Japanse (JAMA) en de Koreaanse (KAMA) in 1999. Het streefcijfer voor CO₂-uitstoot is 140 g CO₂/km in 2009 voor JAMA en KAMA en voor ACEA in 2008. Voor alle drie geldt: de doelstelling halen door technologische ontwikkelingen.</p> <p>Daarnaast zijn er indicatieve tussendoelstellingen (vormen geen extra toezegging van de industrieverenigingen) in 2003/2004. Voor ACEA 165-170 g in 2003; voor JAMA 165-175 g in 2003; voor KAMA 165-170 g in 2004.</p>
Status	De strategie ter beperking van de CO ₂ -uitstoot en ter verbetering van het brandstofrendement is in 1996 door de Raad bekrachtigd.
Hardheid	Het betreft een convenant. Krachtens een Beschikking (nr. 1753/2000/EG) van het Europees Parlement en de Raad komt er echter een systeem ter bewaking van de gemiddelde specifieke uitstoot van CO ₂ door nieuwe personenauto's.
Sectoren:	ACEA, JAMA, KAMA
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Nederland heeft geen auto-industrie.
Additionele reductie effect	<p>Een CO₂-reductie van 0 tot 0,4 Mton per jaar</p> <p>(Volgens ACEA is tussen 1995 en 1999 voor nieuwe gasolie-brandstof auto's en dieselauto's het gemiddelde brandstofverbruik gedaald van 7,9 l/100km naar 7,5 l/100km resp. 6,6 l/100km naar 6,0 l/100km. Voor JAMA is de daling voor gasolie van 8 l/100km in 1995 naar 7,5 in 1999. Dieselauto's liepen terug van 9 l/100km naar 8,2. Voor KAMA een reductie voor gasolie van 8,1 naar 7,6 en voor diesel van 11,6 in 9,5 in 1999.)</p>

EU wet of beleidsvoorstel	3. Landfill directive
Omschrijving	<p>De richtlijn (1999/31/EG van 26 april 1999, PbEG L 182, COM (96) 557) betreffende het storten van afvalstoffen heeft tot doel middels operationele en technische voorschriften inzake afvalstoffen en stortplaatsen te voorzien in maatregelen, procedures en richtsnoeren om negatieve gevolgen van het storten van afvalstoffen voor het milieu (in het bijzonder de verontreiniging van oppervlaktewater, grondwater, bodem en lucht en het broeikas effect) en elk risico tijdens de levensduur van de stortplaats te voorkomen of zoveel mogelijk te verminderen. De richtlijn geldt voor zowel bestaande als nieuwe stortplaatsen. De stortplaatsen worden in drie klassen ingedeeld: gevaarlijke, ongevaarlijke en inerte afvalstoffen. De lidstaten dienen uiterlijk binnen twee jaar een nationale strategie voor de vermindering van de aanvoer van biologisch afbreekbare afvalstoffen te ontwikkelen. Maatregelen liggen op het vlak van hergebruik, compostering, productie van biogas of terugwinning van materialenenergie. Uiterlijk binnen 5 jaar moet het de aanvoer van biologisch afbreekbaar stedelijk afval worden verminderd tot 75 gewichtsprocent van de totale hoeveelheid biologisch afbreekbaar stedelijk afval, geproduceerd in 1995. Binnen 8 jaar moet deze vermindering 50% bedragen en uiterlijk binnen 15 jaar 35%. Lidstaten die in 1995 al 80% van hun stedelijk afval storten mogen bovenstaande doelstellingen uitstellen met ten hoogste 4 jaar. Op alle stortplaatsen waar biologisch afbreekbaar afval wordt gestort, moet het stortplaatsgas (methaan) worden opgevangen, behandeld en gebruikt. Als het methaan niet voor energieproductie kan worden gebruikt, moet het worden verbrand. Beperking van het storten van biologisch afbreekbare afvalstoffen heeft ook tot doel het gescheiden inzamelen, het sorteren en de terugwinning en het hergebruik van deze afvalstoffen te bevorderen.</p>
Status	<p>De richtlijn diende uiterlijk op 16 juli 2001 te zijn geïmplementeerd, dit betekent dat nieuwe stortplaatsen aan de richtlijn moeten voldoen. Voor bestaande stortplaatsen moeten de maatregelen voor 16 juli 2009 zijn getroffen.</p> <p>Implementatie heeft plaatsgevonden o.a. middels wijziging van het Inrichtingen- en vergunningenbesluit (wijzigingsbesluit van 5 juli 2001 Stb. 2001, 336) en het Besluit stortverbod afvalstoffen.</p>
Hardheid	Strengere voorschriften
Sectoren:	Afvalsector
Gassen:	CH ₄
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Ondersteunt het Nederlandse CH ₄ -reductiebeleid
Additionele reductie effect	Geen ten opzichte van het Nederlandse beleidseffect

EU wet of beleidsvoorstel	4. 'Energy-star'-program
Omschrijving	<p>Voorstel voor een Verordening betreffende een communautaire energie-efficiëntie-etiketteringsprogramma voor kantoor- en communicatieapparatuur (COM(2000)18). Kantoorapparatuur (PC's, monitors, kopieerapparaten, printers, etc) is verantwoordelijk voor een groot gedeelte van het energiegebruik in de tertiaire sector. De Commissie besloot in 1994 dat de beste manier om het energieverbruik van ICT-apparatuur te verminderen erin bestaat het Energy Star-programma, een vrijwillig etiketteringsprogramma dat in 1993 in de VS is ingevoerd, in de Gemeenschap over te nemen. Op 2 juli 1999 is door de Commissie een ontwerpovereenkomst met de VS aan de Raad voorgelegd. De ontwerpovereenkomst geeft het Energy Star-logo een dubbele functie: die van een door het US EPA geregistreerd certificeringsmerk op de Amerikaanse markt en die van een bij communautaire wetgeving ingevoerd merkteken in de Gemeenschap. De verordening voert het merkteken in en stelt de Commissie en de lidstaten in staat om door administratieve regelgeving op een doeltreffende manier toe te zien op het correcte gebruik van het logo. Andere nationale of regionale etiketteringsprogramma's kunnen verder worden gebruikt of ingevoerd en kunnen strengere eisen vastleggen dan dit programma Er komt een nauwe samenwerking met het communautaire milieukeursysteem (Pb L 99 van 11/4/92) en energie-etiketteringssysteem (Pb L 297 van 13/10/92).</p>
Status	Voorstel is 28/1/2000 door de Commissie ingediend.
Hardheid	Sancties niet bekend
Sectoren:	Fabrikanten van kantoorapparatuur
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Nederland kan niet eigenhandig besluiten tot verscherping van de eisen. Dit ondersteunt dus het Nederlandse energiebesparingsbeleid.
Additionele reductie effect	

4. Maatregelen: ‘MATURE’

Dit hoofdstuk beschrijft de maatregelen die door de ECCP als ‘Mature’ zijn aangeduid, ofwel de maatregelen die in een vergevorderd stadium van voorbereiding zijn en die kunnen leiden tot een EU richtlijn of wet. De volgende voorstellen zijn uitgewerkt met behulp van het opgestelde analysekader:

- Framework Directive for a Community Greenhouse gases emissions trading scheme;
- Bio-fuel Directive;
- Directive for Promotion of Renewable Energies, RES-E;
- Directive on the Energy Performance of Buildings;
- Directive on Energy Efficient Procurement;
- Framework Directive on Fluorinated Gasses.

EU wet of beleidsvoorstel	1. FRAMEWORK DIRECTIVE FOR A COMMUNITY GREENHOUSE GASES EMISSIONS TRADING SCHEME
Omschrijving	Voorstel om te starten met emissiehandel binnen de EU. De Directive beoogt een EU-breed raamwerk te creëren voor de emissiehandel om voor 2008 (begin eerste budgetperiode Kyoto Protocol) ervaring op te doen en de voordelen van handel binnen de EU te kunnen benutten. Het voorstel vereist dat iedere installatie die valt onder de definitie van het systeem (zie sectoren) een zogenaamd <i>emission permit</i> verkrijgt, ofwel de vergunning om te mogen emitteren. De Directive specificeert richtlijnen voor het verkrijgen van zo'n vergunning. Vervolgens kunnen deze installaties zogenaamde <i>emission allowances</i> ofwel emissierechten krijgen of kopen die onderling verhandeld kunnen worden. Er worden twee fases onderscheiden: de initiële fase van 2005-2007 waarin nog geen wettelijk bindende doelstellingen zijn, en de tweede fase van 2008-2012 waarin de doelstellingen moeten bijdragen aan de afspraken in de <i>EU burden sharing overeenkomst</i> onder het Kyoto Protocol. In de initiële fase zijn er vele uitzonderingen mogelijk. Lidstaten mogen sectoren van het systeem uitsluiten die onderhevig zijn aan andere nationale maatregelen die minstens zo stringent zijn en mogen een lagere boete instellen voor het niet nakomen van de afspraken (non-compliance). In de initiële fase zullen de emissierechten gratis worden verstrekt
Status	Voorstel voor een Directive door het Europees Parlement en de EU Raad, dd. 23 oktober 2001 ⁸
Hardheid	Bij overtreding van de vooraf toegewezen hoeveelheid emissierechten krijgen bedrijven een boete. De voorgestelde minimale boete is ofwel 100 € per ton CO ₂ ofwel tweemaal de gemiddelde marktwaarde in een bepaalde periode, gelijk welk van de twee hoger is. In de initiële periode wordt voorgesteld dat de minimale boete gelijk is aan ofwel 50 € per ton CO ₂ ofwel tweemaal de gemiddelde marktwaarde in die

⁸ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council, establishing a framework for greenhouse gas emissions trading within the European Community and amending Council Directive 96/61/EC, COM(2001)581, Brussels, 23.10.2001.

EU wet of beleidsvoorstel	1. FRAMEWORK DIRECTIVE FOR A COMMUNITY GREENHOUSE GASSES EMISSIONS TRADING SCHEME
	periode, gelijk welk van de twee hoger is. Op 31 maart van ieder jaar wordt bepaald of bedrijven een boete moeten betalen of niet. Lidstaten zijn tevens verplicht de namen van overtreders te publiceren. Lidstaten moeten vooraf hun schema publiceren volgens welke ze de emissierechten willen verdelen over de installaties.
Beoogde datum intrede	In 2005, met na 3 jaar een evaluatie.
Sectoren:	Het plan is om de handel in emissies in eerste instantie te beperken tot specifieke installaties zoals olieraffinaderijen, coke ovens, smelters, cement ovens, hoogovens en elektriciteitscentrales met een vermogen groter dan 20 MWe. De chemische industrie en afvalverbranders zijn in eerste instantie uitgesloten van de handel in emissies. De schatting is dat 5000 installaties onder deze Directive zullen vallen die samen 40% van de CO ₂ -emissies in de EU veroorzaken. ⁹
Gassen:	Het voorstel beperkt zich in eerste instantie tot CO ₂ . Wanneer voldoende zekerheid bestaat over monitoring, rapportage en verificatie van andere broeikasgassen kan door de Commissie of één van de EU lidstaten een voorstel worden ingediend om deze gassen ook in het systeem op te nemen.
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Het Nederlandse beleid voor deze sectoren richt zich op een vermindering van het energiegebruik dmv Benchmarking, Meer Jaren Afspraken met industriële sectoren en convenanten over vermindering van de CO ₂ -emissies met de elektriciteitsproductiebedrijven die kolencentrales exploiteren. In juli 2000 is de Commissie CO ₂ handel ingesteld die de wenselijkheid en haalbaarheid van een nationaal systeem voor CO ₂ -emissiehandel onderzoekt. In het onderzoek wordt een onderscheid gemaakt tussen energie-intensieve, internationaal concurrerende sectoren ('niet-afgeschermd sector') en andere sectoren ('de afgeschermd sector').

⁹ TAX NEWS UPDATE, Vol.18, No.13, June 26, 2001

EU wet of beleidsvoorstel	1. FRAMEWORK DIRECTIVE FOR A COMMUNITY GREENHOUSE GASSES EMISSIONS TRADING SCHEME
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductie effect	Het mogelijke additionele reductieeffect is geheel afhankelijk van de wijze waarop de emissierechten verdeeld gaan worden. Het voorstel voor een Directive geeft aan dat de lidstaten in principe zelf mogen bepalen op welke wijze de emissierechten verdeeld gaan worden over de binnenlandse sectoren. Om verstoring van de concurrentiepositie te voorkomen moeten de allocatieschema's voldoen aan een lijst van gepubliceerde criteria ¹⁰ en moeten de uiteindelijke schema's vooraf worden gepubliceerd zodat afstemming op EU niveau mogelijk is. Binnen drie maanden na publicatie kan de EU bezwaar aantekenen. Op dit moment is kwantificering van de mogelijk additionele reductie-effecten dus niet mogelijk.
Instrumenteel belang	EU beleid is niet noodzakelijk, maar wel ondersteunend voor plannen m.b.t. emissiehandel in Nederland, met name voor de internationale verhandelbaarheid van emissierechten. Nederland had een nationaal systeem mogen opzetten zonder ondersteuning vanuit de EU. Ook in zo'n situatie zou de allocatie van emissierechten veel aandacht moeten krijgen teneinde een mogelijke verstoring van concurrentieverhoudingen (op de Nederlandse markt) te voorkomen.
Kostenbelang	Flinke kostenbesparing is mogelijk door internationale handel. Uit een studie van Blok et al. (2001) ¹¹ volgt dat bij de introductie van een Europees emissiehandelssysteem (voor alle sectoren en alle gassen) alle maatregelen met marginale kosten tot 20 € /ton CO ₂ -eq zouden moeten worden geïmplementeerd om de Kyoto doelstelling te realiseren. Uit dezelfde studie blijkt dat in een scenario waarin de lidstaten hun reducties binnenlands reduceren (en ook geen gebruik maken van de Kyoto Mechanismen) de marginale kosten voor Nederland oplopen tot 106 € /ton CO ₂ -eq.
Concurrentiebelang	De wijze van verdeling op lidstatenniveau van emissierechten of reductieverplichtingen over de sectoren kan belangrijke gevolgen hebben voor de concurrentiepositie van individuele bedrijven. De voorwaarden die de Directive stelt aan de allocatieschema's en de mogelijkheid voor de Commissie om hier bezwaar tegen aan te tekenen zouden voldoende garantie moeten bieden tegen een verstoring van de concurrentieverhoudingen.

¹⁰ Dit bevat onder ander de eis dat de totale hoeveelheid emissierechten consistent is met de afgesproken reductie in broeikasgasemissies, dat de allocatie van emissierechten consistent is met bestaande EU wetgeving en andere beleidsinstrumenten, en dat er geen rechten worden toegekend voor zogenaamde no-regret opties (reductie-opties tegen zeer lage kosten).

¹¹ Blok, K., D de Jager and C Hendriks (2001). Economic Evaluation of Sectoral Emission Reduction Objectives. Summary Report for policy makers. Ecofys, Netherlands, AEA Technology, United Kingdom, NTUA, Greece.

EU wet of beleidsvoorstel	2. BIO-FUEL DIRECTIVE
Omschrijving	Voorstel voor een Directive bestaande uit twee delen: <ul style="list-style-type: none"> – Belastingmaatregelen ter stimulering van het gebruik van biofuels in de transportsector: tot 50% accijnsvrijstelling voor biofuels¹² – Verplichte minimale aandelen voor de consumptie van biofuels als transportbrandstof per lidstaat: 2% in 2005 en 5.75% in 2010¹³.
Status	Voorstel voor een Directive dat nog intern bij de Commissie wordt besproken. Recentelijk is de definitieve tekst van het voorstel binnen de Commissie verschenen.
Hardheid	Geen sancties voorgesteld.
Beoogde datum intreding	De Commissie heeft de verwachting uitgesproken dat ze het voorstel eind 2001 zal aannemen, maar dit is nog onzeker. In verschillende lidstaten is het politieke draagvlak voor dit voorstel erg laag. Verder heeft het Europees Milieubureau (The European Environmental Bureau – EEB) op 18 September 2001 de Commissie gevraagd het voorstel terug te trekken omdat het schadelijk zou zijn voor de biodiversiteit en zou kunnen leiden tot het uitsterven van een aantal diersoorten. ¹⁴
Sectoren:	Transport (en indirect de landbouwsector, energieproductie- en distributiesector)
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Beleid op het gebied van klimaatneutrale energiedragers zoals het +GAVE (Gasvormige en Vloeibare Energiedragers) programma en het programma Schoon Fossiel.
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Onder de veronderstelling dat in 2010 5.75% van het totale brandstofverbruik (voor zowel personen als vrachtvervoer) bestaat uit biofuels is het voor Nederland mogelijk een additionele reductie te realiseren van circa 2 Mton CO ₂ in 2010 ¹⁵ .
Instrumenteel belang	EU beleid is niet noodzakelijk, maar kan mogelijk extra impuls en ondersteuning geven aan het Nederlandse beleid op het gebied van klimaatneutrale energiedragers. Invoering op EU niveau vergroot de acceptatie op sociaal, politiek en bedrijfsniveau. Ook zonder EU-beleid zou Nederland een nationale doelstelling op het gebruik van biodiesel kunnen invoeren mits het de concurrentieverhoudingen niet beïnvloedt.

¹² Proposition de DIRECTIVE DU CONSEIL modifiant la directive 92/81/CEE en ce qui concerne la possibilité d'appliquer un taux d'accises réduit sur certaines huiles minérales qui contiennent des biocarburants, 28.06.2001.

¹³ EC (28.06.2001). Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of biofuels for transport

¹⁴ Press release dd 18-09-2001: EEB asks Commission to Scrap Biofuels Proposal

¹⁵ Berekening op basis van het optiedocument voor emissiereductie van broeikasgassen, ECN en RIVM, 1998.

EU wet of beleidsvoorstel	2. BIO-FUEL DIRECTIVE
Kostenbelang	Grootschalige productie kan bijdragen aan een verlaging van de productiekosten voor sommige routes voor de productie van biobrandstoffen. Uit een studie van de Jager et al. (1998) ¹⁶ blijkt dat geen sterke daling mag worden verwacht van de productiekosten van biodiesel geproduceerd uit koolzaad omdat deze productie plaatsvindt met reeds bekende technieken. Voor andere conversieroutes (zoals de productie van bio-ethanol d.m.v. hydrolyse/fermentatie van hout en productie van biomethanol d.m.v. vergassing van hout) is de verwachting dat bij verder ontwikkeling van de techniek en schaalvergroting nog aanzienlijke kostendalingen te bereiken zijn (> 50%).
Concurrentiebelang	Geen effect bij invoering voor personentransport. Voor wegtransport geheel afhankelijk van de verdeling van de EU doelstelling over de lidstaten. Geen verstoring wanneer de verdeling van de doelstelling geschiedt volgens gelijke verdeling van de lasten over de lidstaten. Kan voor bedrijven in het wegtransport mogelijk verstorend werken op de concurrentie met bedrijven uit niet-EU landen.

¹⁶ Jager de, D, A Faaij, W. Troelstra (1998). Kosten-effectiviteit van transportbrandstoffen uit biomassa. Ecofys, Utrecht. Voor Novem

EU wet of beleidsvoorstel	3. DIRECTIVE FOR THE PROMOTION OF RENEWABLE ENERGIES, RES-E
Omschrijving	<ul style="list-style-type: none"> – Directive met als doel het aandeel duurzame energie in de totale energievoorziening te vergroten tot 12% in 2010 en het aandeel duurzaam geproduceerde elektriciteit tot 22% in 2010. De doelstelling voor duurzaam geproduceerde elektriciteit is verdeeld over de lidstaten (doel voor NL is 9% duurzaam opgewekte elektriciteit in 2010). – Onderdeel van de Directive is de verplichting tot certificering van de elektriciteitsproductie. – Onderdeel van de Directive is het afbouwen van bestaande nationale stimuleringsregelingen voor duurzame energie.
Status	In werking getreden 27 oktober 2001. Akkoord tussen het Europees Parlement en de Europese energieraad is op 7 september 2001 formeel geaccepteerd door de Europese energieraad. ¹⁷
Hardheid	De Directive is een bindende afspraak, goedgekeurd door de Europese Raad van Ministers van Energie en het Europese Parlement. De nationale doelstellingen zijn slechts indicatief. De Directive bevat (op dit moment) geen harde sancties voor de lidstaten wanneer de doelstelling niet gehaald wordt. Na 4 jaar zal de Europese Commissie de voortgang evalueren en bekijken in hoeverre hardere maatregelen nodig zijn om de EU doelstelling te halen. Op basis van de Directive hebben de EU lidstaten een inspanningsverplichting om het gebruik van duurzame elektriciteit te bevorderen. Als de indicatieve doelstellingen niet worden gehaald heeft de Commissie het recht om van de indicatieve doelstellingen verplichte doelstellingen te maken.
Beoogde datum intrede	27 oktober 2001 (voor wat betreft doelstellingen voor duurzame elektriciteitsopwekking)
Sectoren:	Energieproductiesector
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	De Derde Energie Nota formuleert de Nederlandse doelstelling voor duurzame energie als 10% duurzaam in 2020. Het Ministerie van Economische Zaken hanteert de daarvan afgeleide doelstellingen van 17% duurzame elektriciteit in 2020 en 8,5% duurzame elektriciteit in 2010. ¹⁸

¹⁷ Press Releases by the Belgian EU Presidency: Olivier Deleuze welcomes the adoption of the directive on renewable sources of energy. See also: Accord définitif sur la promotion des sources d'énergie renouvelables dans le marché de l'électricité, IP/01/1255.

¹⁸ Brief van Minister Jorritsma Minister aan de kamer dd 21 feb. 2001, referende aan de doelstellingen als geformuleerd in de derde Energienota en hiervan afgeleide tussendoelstellingen.

EU wet of beleidsvoorstel	3. DIRECTIVE FOR THE PROMOTION OF RENEWABLE ENERGIES, RES-E
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Ybema et al. (1999) ¹⁹ hebben berekend dat in een 'optimistische variant' in totaal 133 PJ fossiele brandstof zal worden uitgespaard door gebruik van duurzaam opgewekte elektriciteit in Nederland in het jaar 2010. Dit komt overeen met 6% ²⁰ van de totale elektriciteitsvraag zonder de import van duurzaam en 13% inclusief de import van duurzaam. Om een aandeel van 9% te bereiken zal circa 3000 GWh extra duurzaam geproduceerd moeten worden dit komt overeen met een additionele reductie van 2 Mton CO ₂ in 2010.
Instrumenteel belang	De Nederlandse doelstelling voor het aandeel duurzame elektriciteit in de totale elektriciteitsconsumptie is momenteel 8,5%. Naar aanleiding van de afspraken voor deze Directive heeft de minister dit verhoogd naar 9%. Net zoals hierboven gemeld bij additioneel reductieeffect zal voor het bereiken van een hogere doelstelling aanvullend beleid nodig zijn, of zal duurzame energie uit het buitenland geïmporteerd moeten worden. Het instellen van verplichte minimum aandelen duurzaam in de consumptie van elektriciteit is toegestaan op individueel lidstatenniveau, mits het niet discrimineert tussen de verschillende actoren. Zo zou er bijvoorbeeld niet alleen een verplichting op import van stroom mogen worden gezet.
Kostenbelang	Certificering ondersteunt mogelijk internationale handel in groencertificaten, waardoor de kosten voor Nederland kunnen dalen. Het REBUS project berekent een kostenvoordeel voor Nederland van 15 miljoen Euro wanneer vrije handel is toegestaan. ²¹ Dit resulteert uit de mogelijkheid om potentiële voor productie van duurzame elektriciteit in andere landen te benutten die goedkoper zijn dan de beschikbare potentiële in Nederland.
Concurrentiebelang	De verdeling van de doelstelling voor duurzame elektriciteit over de lidstaten is een politieke afspraak ²² die kan leiden tot concurrentievervalsing omdat de kosten kunnen verschillen tussen de lidstaten. Internationale verhandelbaarheid van certificaten kan de ongelijkheden vereffenen.

¹⁹ Ybema et al. (1999). Duurzame energie tot 2020. ECN, Petten. De optimistische variant is optimistisch over het effect van huidige beleid op de reductie van broeikasgas emissies.

²⁰ ECN (1998). Nationale Energieverkenning 1995-2020. ECN, Petten. Ecofys eigen berekeningen.

²¹ Voogt et al.(2001), Renewable Energy Burden Sharing - REBUS - Effects of burden sharing and certificate trade on the renewable electricity market in Europe, ECN-C--01-030, Petten, the Netherlands.

²² De oorspronkelijk berekende verdeling van indicatieve doelstellingen waren gebaseerd op verschillen in de geografische en economische Ausgangssituation tussen de lidstaten (TERES II studie). Het uiteindelijke resultaat is een hierop gebaseerd politiek compromis.

EU wet of beleidsvoorstel	4. DIRECTIVE ON THE ENERGY PERFORMANCE OF BUILDINGS
Omschrijving	<p>Voorstel voor een Directive met als doel om te komen tot:²³</p> <ul style="list-style-type: none"> – minimum energiestandaards voor <u>nieuwe</u> gebouwen: voor gebouwen met een vloeroppervlak > 1000 m² moet de haalbaarheid van warmte/kracht, duurzaam en warmtepompen worden onderzocht voordat een vergunning wordt afgegeven – verbetering van de energieprestatie van <u>bestaande</u> gebouwen: voor gebouwen met een oppervlak > 1000 m² moeten alle energiebesparingsmaatregelen worden geïmplementeerd met een terugverdientijd van 8 jaar. – reguliere inspectie van boilers en verwarmings/koelingsystemen
Status	Voorstel van het Parlement en de Raad ingediend door de Commissie in mei 2001.
Hardheid	<p>Lidstaten moeten nationale wetgeving ontwikkelen die:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Een methodologie introduceren voor de berekening van de energieprestatie van gebouwen die voldoet aan de voorwaarden van de Directive. – Energieprestatie normen introduceert die elke 5 jaar ge-update moeten worden. <p>Er zijn echter geen normen in de Directive opgenomen en er zijn geen sancties opgenomen voor het niet nakomen van de afspraken.</p>
Beoogde datum intreding	Voorziena inwerking eind 2003 (dan moet de nationale wetgeving zijn geïmplementeerd)
Sectoren:	Gebouwde omgeving, dienstensector
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Het beleid op het gebied van de Energie Prestatie Norm (EPN) voor de utiliteitsbouw en de EPA voor de bestaande utiliteitsbouw. Voor de EPA in de bestaande bouw geldt als richtlijn dat het advies zich richt op alle maatregelen met een terugverdientijd (tvt) < 5 jaar die zouden moeten worden geïmplementeerd ²⁴ .
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	In theorie is een additioneel reductieeffect te verwachten omdat de Directive voorschrijft dat alle maatregelen met een tvt < 8 jaar moeten worden getroffen terwijl in het Nederlandse beleid een tvt < 5 jaar wordt gehanteerd. Het additioneel potentieel wordt dus gegeven door maatregelen met een tvt tussen 5 en 8 jaar. In de uitvoeringsnota is een reductiepotentieel van 1 Mton CO ₂ -eq opgenomen, volgens ECN en RIVM (1999) ²⁵ kan dit potentieel bij volledig succesvolle uitvoering van het beleid worden gerealiseerd. In het optiedocument is verder aangegeven dat er nog een additioneel reductiepotentieel is van 0,3 Mton (totale potentieel in optiedocument was 1,3 Mton). Dit komt mogelijk in beeld bij volledige implementatie van deze Directive.
Instrumenteel belang	EU beleid is geen noodzakelijke voorwaarde voor Nederlands beleid. De Directive overlapt met het Nederlandse beleid t.a.v. de EPN en

²³ COM(2001) 226 Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the energy performance of buildings. (2001/C 213 E/15). (Submitted by the Commission on 15 May 2001)

²⁴ VROM (1999). Uitvoeringsnota Klimaatbeleid. Deel 1: Binnenlandse maatregelen. (blz 47)

²⁵ ECN, RIVM (1999). De Uitvoeringsnota Klimaatbeleid Doorgelicht. Een analyse op basis van het optiedocument.

EU wet of beleidsvoorstel	4. DIRECTIVE ON THE ENERGY PERFORMANCE OF BUILDINGS
	vraagt om aanscherping van het beleid t.a.v. de bestaande bouw. Een Europese Directive spreekt echter van een verplichtstelling, waar de EPA op dit moment nog een vrijwillige regeling is.
Kostenbelang	Zeer gering (alleen schaalvoordelen door grootschalige implementatie van energiebesparingsmaatregelen)
Concurrentiebelang	Geen effect

EU wet of beleidsvoorstel	5. DIRECTIVE ON ENERGY EFFICIENT PUBLIC PROCUREMENT
Omschrijving	Voorstel voor een Directive met als doel het energiebesparingspotentieel binnen de publieke sector beter te benutten. Op EU niveau zal ondersteuning worden verleend bij de opzet van energiemanagement guidelines en de verspreiding van informatie. De Directive moet allerlei vrijwillige initiatieven op lidstaatniveau versterken (ECCP, 2001).
Status	Er is (nog) geen algemene richtlijn verschenen, maar diverse maatregelen zijn in gang gezet ter stimulering. Dit omvat: <ul style="list-style-type: none"> – Op 10 mei 2000 werden twee voorstellen voor een richtlijn door de Commissie goedgekeurd die milieukeurmerken expliciet noemen als criteria voor 1) procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor leveringen, diensten en werken²⁶ en 2) toewijzing van plaatsing van overheidsopdrachten in de sectoren water- en energievoorziening en vervoer²⁷ – Interpretatieve mededeling van de Commissie over de mogelijkheden binnen de Europese wetgeving om milieuoverwegingen te integreren in aanbesteding van overheidsopdrachten²⁸ – Handboek inzake groene overheidsopdrachten met praktijkvoorbeelden (in voorbereiding) De Commissie is voornemens dit voorstel in de 2e helft van 2002 aan te nemen. ²⁹
Hardheid	Vrijwillig voor lidstaten. Indien opgenomen in de regels voor aanbesteding van overheidsopdrachten verplicht voor indienende partijen.
Beoogde datum intrede	Bij het uitbrengen van een Directive is het voorstel dat alle lidstaten in 2005 aan de richtlijn zouden moeten voldoen.
Sectoren:	Non-profit sector (en indirect de industrie, energiesector en vervoer)
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken samen in het programma Duurzaam Inkopen. Dit programma voor en door overheden is bedoeld om een milieugericht aanschafbeleid te stimuleren ^{30 31}

²⁶ Artikel 53 in COM/2000/275 def., Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor leveringen, diensten en werken, Brussel, 10 mei 2000.

²⁷ Artikel 54 van in COM/2000/276 def., Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad houdende coördinatie van de procedures voor het plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening en vervoer, Brussel, 10 mei 2000.

²⁸ COM/2001/274 def., Interpretatieve mededeling van de Commissie betreffende het Gemeenschapsrecht van toepassing op overheidsopdrachten en de mogelijkheden om milieuoverwegingen hierin te integreren, Brussel, 4 juli 2001.

²⁹ Communication from the Commission on the implementation of the first phase of the European Climate Change Programme, COM(2001)580, Brussels, 23.10.2001.

³⁰ Brief van de Staatsecretaris van Economische Zaken aan de 2de Kamer 5 april 2001. Maatschappelijk verantwoord ondernemen Vergaderjaar 2000-2001. 26 485 Nr 14

³¹ <http://www.inkopers.net/> (website met info over duurzaam inkoopbeleid voor de overheid)

Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Niet te bepalen, mede omdat het effect van het Nederlands procurement beleid niet bekend is.
Instrumenteel belang	EU Directive is geen noodzakelijke voorwaarde voor Nederlands beleid, maar is slechts ondersteunend voor Nederlands beleid.
Kostenbelang	Bij volledige implementatie door alle lidstaten kan er sprake zijn van een kostenvoordeel vanwege schaalgrootte.
Concurrentiebelang	Niet relevant. Opname van additionele criteria in aanbestedingsprocedures beïnvloedt de uiteindelijke productkeuze, maar niet de mogelijkheden van partijen om mee te dingen in de aanbesteding.

EU wet of beleidsvoorstel	6. FRAMEWORK DIRECTIVE ON FLUORINATED GASES
Omschrijving	Directive gericht op <ul style="list-style-type: none"> – verbetering van de monitoring van F-gassen, – vermindering van de lekverliezen bij de verschillende toepassingen (verwachting is een mogelijke uitbreiding van de Nederlandse STEK richtlijnen³² naar andere lidstaten) – verbod op gebruik van F-gassen in bepaalde toepassingen.
Status	Voor zover bekend is er nog geen voorstel ingediend, maar dit wordt verwacht aan het eind van het jaar of begin volgend jaar. ³³
Hardheid	Nog onbekend
Beoogde datum intrede	Nog onbekend
Sectoren:	Alle sectoren
Gassen:	HFK's, PFK's en SF ₆
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Ondersteunt de acties in het Reductieplan Overige Broeikasgassen opgenomen in UK1.
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Een Europese Directive zal waarschijnlijk niet leiden tot additionele reducties van broeikasgassen t.o.v. de reducties reeds opgenomen in de Uitvoeringsnota klimaatbeleid.
Instrumenteel belang	Kan de Nederlandse overheid ondersteunen in de verdere instrumentatie van het beleid t.a.v. de F-gassen.
Kostenbelang	Gering
Concurrentiebelang	Zorgt voor een 'level playing field' in de EU omdat alle lidstaten de Directive moeten implementeren.

³² De STEK richtlijn bevat voorschriften om de lekdichtheid van koelinstallaties te verbeteren.

³³ Expert mening van leden ECCP werkgroep 5 inzake F-gassen, zie ook EU communicatie over implementeren 1e fase ECCP.

Van een aantal andere opties die door de ECCP als ‘Mature’ worden geclassificeerd, is de toegevoegde waarde in vergelijking tot het huidige Nederlandse beleid zeer moeilijk te bepalen, daar het ondersteunend beleid betreft zonder eigen reductiedoelstellingen of sancties. Deze instrumenten staan beschreven in de onderstaande tabel.

EU wet of beleidsvoorstel	Omschrijving
7. AMENDED SAVE DIRECTIVE 96/76/EEC	Directive die met name ondersteunend is voor de DIRECTIVE ON THE ENERGY PERFORMANCE OF BUILDINGS . De Directive geeft voorschriften voor de monitoring, evaluatie en rapportage om de voortgang in verbeteringen van de energie efficiency te volgen. De Directive heeft waarschijnlijk maar beperkte invloed vanwege de grote mate van flexibiliteit. Gericht op huishoudens en de dienstensector.
8. CAMPAIGN FOR TAKE OFF AND PUBLIC AWARENESS FOR ENERGY EFFICIENCY	Het voorstel is om parallel aan de oprichting van een European Sustainable Energy Agency (ESEA) te starten met een ‘Campaign for take off’ en een ‘Public awareness for energy efficiency’ campagne gericht op het vergroten van de aandacht voor energie efficiency. Beoogde datum in werking treding is 2002.

5. Maatregelen: ‘In the Pipe-line’

Dit hoofdstuk beschrijft de maatregelen die door de ECCP als ‘In the Pipe-line’ zijn aangeduid, ofwel de maatregelen die in een minder vergevorderd stadium van voorbereiding zijn, maar die wel kunnen leiden tot een EU richtlijn of wet. De volgende voorstellen zijn uitgewerkt met behulp van het opgestelde analysekader:

- Adaptation/revision of the IPPC Directive;
- CHP Directive;
- Voluntary measures to reduce methane emissions;
- Directive on energy services;
- Framework Directive for Minimum Efficiency Standards for Electrical Equipment.

EU wet of beleidsvoorstel	9. ADAPTATION/REVISION OF THE IPPC DIRECTIVE
Omschrijving	Aanpassing van de IPPC (Integrated Pollution Prevention and Control) Directive: beperken van emissie van F-gassen bij de productie van HCFC-22, aluminium en magnesium. Het Europees IPPC bureau stelt <i>BAT reference documents (BREFs)</i> op die de lidstaten moeten gebruiken wanneer ze hun best beschikbare technieken (BAT) specificeren. Het gaat in totaal om 30 sectoren, waarvan (ge-update) BREFs eind 2004 beschikbaar zullen zijn. Op dit moment zijn 8 volledige documenten beschikbaar.
Status	Aangenomen en in de meeste EU lidstaten geïmplementeerd (zie beoogde datum inwerkingtreding).
Hardheid	<p>Alleen hard indien geïmplementeerd in nationale wetgeving. De BREFs zijn in principe slechts niet-bindende richtlijnen die als benchmark voor nationaal beleid gelden. In het algemeen geldt dat het belang van de BREFs sterk afhangt van het gebruik door nationale overheden. De BREFs stellen slechts referenties voor, maar geven geen keiharde emissie-eisen voor gebruik van nieuwe technologieën of processen. In sommige gevallen is de lijst van BATs echter zeer beperkt zodat de keuzevrijheid gering is. Een voorbeeld hiervan is de chloor industrie waar de BREF slechts één technologie beschrijft.</p> <p>In Nederland is de IPPC richtlijn geïmplementeerd in de Nederlandse Wet milieubeheer en het Inrichtingen- en Vergunningen besluit (Stb. 1997, 418). Deze richtlijn waarborgt onder andere dat in vergunningen voor industriële inrichtingen alle passende preventieve maatregelen tegen verontreinigingen worden getroffen, met name door toepassing van best beschikbare technieken (BAT)³⁴.</p>

³⁴ INFOMIL <http://www.infomil.nl/lucht/index.htm>

EU wet of beleidsvoorstel	9. ADAPTATION/REVISION OF THE IPPC DIRECTIVE
Beoogde datum intreding	Vanaf oktober 2007 gelden de eisen in de huidige IPPC Directive ook voor alle bestaande inrichtingen (eisen golden al voor nieuwe of sterk aangepaste inrichtingen vanaf oktober 1999). De EU lidstaten hadden in principe tot eind oktober 1999 de tijd om hun nationale wetgeving aan te passen, maar in veel gevallen is dit slechts ten dele gedaan. De grootste problemen zijn in Ierland, Wallonië, Luxemburg, Spanje en Griekenland.
Sectoren:	Industrie
Gassen:	HFK's, PFK's
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Nederlands beleid in het kader van het ROB t.a.v. de emissies van PFK's bij de aluminiumproductie.
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Geen additioneel reductie effect. Bij de doorrekening van de uitvoeringsnota klimaatbeleid is reeds verondersteld dat deze emissies gereduceerd zullen worden.
Instrumenteel belang	Ondersteunend aan het beleid ingezet door de Nederlandse overheid ten aanzien van de niet-CO ₂ broeikasgassen.
Kostenbelang	Mogelijk kostenvoordeel indien alle overheden de richtlijn volledig implementeren. In andere gevallen zal het effect gering zijn.
Concurrentiebelang	In theorie is het is het concurrentiebelang groot omdat de Directive ertoe bijdraagt dat alle Europese aluminiumproducenten dezelfde maatregelen moeten treffen en hun concurrentiepositie binnen Europa niet wordt aangetast. Omdat de richtlijn verschillend worden geïmplementeerd door de lidstaten is het de vraag of er daadwerkelijk een 'level playing field' ontstaat.

EU wet of beleidsvoorstel	10. CHP DIRECTIVE
Omschrijving	Directive met als doel het aandeel warmte/kracht (WKK) in de totale elektriciteitsproductie in de EU te verhogen van 9% in 1994 naar 18% in 2010. Het is nog onduidelijk of en hoe de doelstelling over de lidstaten verdeeld gaat worden.
Status	Voorstel voor een Directive uit 1997 ³⁵ , nog niet ingediend voor stemming. De Commissie is voornemens dit voorstel in de 1e helft van 2002 aan te nemen. ³⁶
Hardheid	Nog onbekend. Verwacht kan worden dat als er een Directive wordt aangenomen, net als bij de Directive voor duurzame elektriciteit (zie tabel 3), de lidstaten wordt gevraagd een (indicatieve) doelstelling te stellen en hun bestaand stimuleringsbeleid met betrekking tot WKK af te bouwen.
Beoogde datum intrede	Daadwerkelijk implementatie van de Directive is nog zeer onzeker; een datum voor implementatie is nog niet bekend. Er is een actieve lobby vanuit de WKK sector, maar op politiek niveau wordt nog niet over een Directive gesproken. Wil tot stimulering van WKK op EU niveau werd bevestigd in het Energie Actie Plan. ³⁷
Sectoren:	Energieproductiesector, Industrie, Dienstensector, Huishoudens
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	<p>Pakket van maatregelen ter stimulering van WKK: Energie-investeringsaftrek voor investeringen in WKK; vrijstelling van de energiebelasting voor eigen gebruik van WKK stroom; afdrachtkorting voor levering aan het net van 0,5 ct/kWh en 1,0 ct/kWh voor kleine installaties; vrijstelling van REB voor aardgasinzet in WKK.³⁸</p> <p>Voorstellen van de Minister van 23.05.2001 die goedkeuring vereisen vanuit de EU (milieusteunkader; nog geen antwoord ontvangen): verhoging afdrachtkorting in de orde van grootte van 0,75 ct/kWh, met terugwerkende kracht tot 1-1-2001; verlaging van de rendementseis voor het verkrijgen van de afdrachtkorting verlaagd van 65% naar 60%; verhoging van de bovengrens voor de afdrachtkorting van 200 naar 1000 GWh per jaar;³⁹</p>

³⁵ COM(97)514 final bevatte het voorstel voor het instellen van indicatieve doelstellingen voor de EU lidstaten om te komen tot een verdubbeling van het aandeel WKK in 2010.

³⁶ Communication from the Commission on the implementation of the first phase of the European Climate Change Programme.

³⁷ COM(2000)247 final, Action plan to improve energy efficiency in the European Community.

³⁸ Kamerbrief 0055677: stimuleringsmaatregelen WKK, 3/10/99.

³⁹ Brief van de Minister ME/EM/01050411, 11-10-2001. Kamerbrief 26 898 nr. 27), TK 2000-2001, 23-05-2001.

EU wet of beleidsvoorstel	10. CHP DIRECTIVE
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Het additioneel reductieeffect is sterk afhankelijk van de verdeling van de doelstelling onder de lidstaten. Als de doelstelling voor het aandeel warmte/kracht (WKK) in Nederland lager ligt dan de huidige realisatie, dan zal dit geen additionele emissiereductie opleveren. ECN (1999) ⁴⁰ heeft berekend dat in 2010 tussen de 102 en 236 PJe elektriciteit zal worden geproduceerd m.b.v. warmte/kracht installaties. Dit komt overeen met 23 tot 55% van de totale binnenlandse elektriciteitsproductie ⁴¹ . Wanneer er - net zoals bij duurzame elektriciteit – een certificatenstelsel zou worden ingesteld kan dit tot kostenvoordelen leiden voor Nederland.
Instrumenteel belang	In analogie met de Directive voor duurzame elektriciteit zou kunnen worden verwacht dat na een overgangperiode bestaande stimuleringsmaatregelen voor een belangrijk deel zouden moeten worden afgeschaft. Nederland zou niet eigenhandig verplichte aandelen WKK in de nationale productie kunnen voorschrijven omdat dit de concurrentieverhoudingen tussen internationale energieproductie bedrijven verstoort. Het huidig voorgenomen Nederlands beleid lijkt een breed draagvlak te hebben daar de onderliggende berekeningen voor de economische situatie voor de exploitatie van WKK-installaties door het ECN zijn uitgevoerd in samenwerking met COGEN.
Kostenbelang	Afhankelijk van de wijze van verdeling van de doelstelling, maar over het algemeen lijken de mogelijke kostenvoordelen voor Nederland zeer gering. Dit resulteert uit het feit dat Nederland al een groot aandeel van haar elektriciteit uit WKK-installaties opwekt en de warmtevraag een beperkende factor zal zijn voor een verdere uitbreiding van dit aandeel. Verder is WKK in Nederland al een bestaande en goed ontwikkelde techniek, waarbij internationale afspraken en vergroting van het volume zeer waarschijnlijk niet tot additionele kostendaling zal leiden.
Concurrentiebelang	Afhankelijk van de verdeling van de EU doelstelling over de lidstaten. Kan leiden tot (aanzienlijke) verbetering van de concurrentiepositie van WKK installaties t.o.v. andere productie-eenheden. In feite ontstaat een aparte markt voor WKK met een eigen prijs waardoor het huidig potentieel in Nederland behouden kan blijven en misschien iets zou kunnen stijgen.

⁴⁰ Van Dril et al. (1999). Toekomst van warmte/kracht-koppeling. Verkenning van de economische aantrekkelijkheid in een geliberaliseerde energiemarkt.

⁴¹ RIVM (1997). Nationale Milieuverkenning 4. Samsom en Tjeenk Willink, Alphen a/d Rijn. (blz 115, tabel 2.3.41: totale productie openbaar + totale productie particulier EC en GC).

EU wet of beleidsvoorstel	11. VOLUNTARY MEASURES TO REDUCE METHANE EMISSIONS
Omschrijving	Vrijwillige afspraken tussen de Europese Commissie en de producenten over de vermindering van de methaanemissies bij de productie en het transport van olie en gas.
Status	Onbekend
Hardheid	Vrijwillig, dus zacht. Eventuele sancties of dreigend alternatief beleid onbekend.
Beoogde datum intreding	Onbekend
Sectoren:	Olie- en gasector
Gassen:	CH ₄
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Nederlandse beleid gestart in het kader van het Reductieprogramma Overige Broeikasgassen om te komen tot vermindering van niet-CO ₂ broeikasgassen.
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Waarschijnlijk geen additioneel reductieeffect. In de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid is aangeven dat de branche in Nederland de afgelopen jaren reeds acties heeft ondernomen ter vermindering van de methaanemissies in het kader van afgesloten convenanten (IMT en MJA) en de bijzondere richtlijn NeR (implementatie van de stand der techniek). Eventuele additionele reducties zijn dus afhankelijk van de inhoud van de vrijwillige afspraken.
Instrumenteel belang	Ondersteunt de Nederlandse overheid in onderhandelingen met de sector over verdere vermindering van de methaan emissies. Vrijwillige afspraken mogen door individuele lidstaten op eigen initiatief worden afgesloten.
Kostenbelang	Gering.
Concurrentiebelang	Geen.

EU wet of beleidsvoorstel	12. DIRECTIVE ON ENERGY SERVICES
Omschrijving	De Directive is gericht op het stimuleren van de ontwikkeling van energiediensten door energiedistributiebedrijven en andere dienstverleners gericht op vermindering van de energievraag. De minimale energiebesparingsdoelstelling in de Directive is een jaarlijkse vermindering van 1% van de totale elektriciteits- en aardgasverkoop.
Status	Voorstel ter vervanging van een voorstel over additionele <i>public service obligations</i> en een voorstel van maart 1997 over rationele planningstechnieken in de elektriciteit- en gasdistributiesector. Op 6 oktober 1999 rapporteerde het Europees Parlement over haar eerste lezing van de vorige versie van het voorstel uit november 1996. De Commissie is voornemens dit voorstel in de 2e helft van 2002 aan te nemen. ⁴²
Hardheid	Onbekend
Beoogde datum intrede	In 2006 zouden alle lidstaten aan de door de ECCP voorgestelde Directive moeten voldoen.
Sectoren:	Alle sectoren
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Geen specifiek Nederlands beleid voor ontwikkeling van energiediensten. Was voorheen opgenomen in de MAP regeling. Energiediensten zijn in de geliberaliseerde markt een aparte dienst geworden waarmee energiebedrijven zich profileren naar de klant (onderdeel marketing strategie).
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Waarschijnlijk geen additioneel effect
Instrumenteel belang	Geen effect
Kostenbelang	Geen effect
Concurrentiebelang	Geen effect

⁴² Communication from the Commission on the implementation of the first phase of the European Climate Change Programme.

EU wet of beleidsvoorstel	13. FRAMEWORK DIRECTIVE FOR MINIMUM EFFICIENCY STANDARDS FOR ELECTRICAL EQUIPMENT
Omschrijving	Framework directive gericht op: <ul style="list-style-type: none"> – Versnelling van de realisatie van gestelde energie efficiëntie doelstellingen voor verschillende elektrische apparaten. – Vaststellen van scherpere minimum efficiency standaarden voor koel- en vriesapparatuur, wasmachines en drogers. Concrete voorstellen zullen verder moeten worden uitgewerkt door aanvulling/aanpassing van reeds bestaande directives op dit gebied.⁴³
Status	Voorstel tot aanpassing van bestaande Directives. Commissie heeft advies gekregen inzake aanpassing van normen en labeling van koelingsystemen en verwacht hier volgend jaar een voorstel voor in te kunnen dienen. ⁴⁴ Verscherpte criteria voor vaatwassers aangenomen door de Europese Commissie in juni 2001 en gepubliceerd op 12 september 2001. ⁴⁵
Hardheid	Sancties bij niet voldoen aan de eisen zijn onbekend.
Beoogde datum intrede	Het genoemde advies voor koelingsystemen bevat een voorstel tot verscherping van de labeling standaards vanaf 2002. Voorstel beoogt aanname van de complete Directive in 2003, waarna deze effectief zou kunnen zijn in 2005.
Sectoren:	Industrie, Huishoudens
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Energie labeling en energiepremieregeling
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Aanname en implementatie van de richtlijn kan leiden tot een additioneel reductieeffect. Dit zal beperkt zijn daar slechts een deel van de huidige apparaten zal worden vervangen in de periode van implementatie van de richtlijn tot het jaar 2010.
Instrumenteel belang	Nederlands beleid is uitvoering van het Europees beleid. Wanneer de Europese efficiency standaarden worden aangescherpt zal Nederland dit moeten volgen. Binnen de EU was oorspronkelijk sprake van een vrije invulling van minimale efficiency standaards door lidstaten. Echter, toen duidelijk werd dat deze standaards de tussenstaatse handel in gevaar brachten is door de Europese Commissie besloten een richtlijn op EU niveau uit te brengen. Nederland kan dus niet eigenhandig besluiten tot verscherping van de richtlijnen.
Kostenbelang	Bij volledige implementatie door alle lidstaten zou dit kunnen leiden tot een kostenverlaging van energiezuinige apparaten.
Concurrentiebelang	Geen effect

⁴³ Er zijn directives voor verschillende huishoudelijke apparaten (wasmachines, wasdrogers, vriezers, koelkasten, afwasmachines), verlichting, warm water boilers, apparaten gebruikt in de commerciële sector. Zie hoofdstuk 3: maatregelen 'agreed'.

⁴⁴ ENDS Daily, Issue 1074, 4 oktober 2001: EU urged to up cold appliance efficiency. Cold II rapport geschreven door PW Consulting.

⁴⁵ Official Journal 12.09.2001, Commission decision of 28 August 2001: establishing ecological criteria for the award of the Communityeco-label to dishwashers, 2001/689/EC.

Naast de hiervoor genoemde beleidsinitiatieven wordt door de ECCP nog een aantal andere instrumenten 'In the Pipe-line' genoemd waarvan de toegevoegde waarde in vergelijking tot het huidige Nederlandse beleid naar verwachting uiterst gering zal zijn. In de meeste gevallen betreft het zachte maatregelen zoals het verbeteren van voorlichting en andere informatieverstrekking, handhaving van speerpunten of verbeteren van monitoringdata. Deze instrumenten staan beschreven in de onderstaande tabel.

EU wet of beleidsvoorstel	Omschrijving
14. EUROPEAN SUSTAINABLE ENERGY AGENCY (ESAE)	Voorstel voor opzet van een EU agentschap voor duurzame energiebronnen en energie efficiency die o.a. EU programma t.a.v. duurzame energie en energie-efficiency gaat beheren.
15. TECHNOLOGY PROCUREMENT INITIATIVE	Doel is het bijeenbrengen van kopers en ontwikkelaars van nieuwe technologie (Best Available Technology and Techniques (BATT+)).
16. DIRECTIVE ON ENVIRONMENTAL IMPACT OF ELECTRICAL AND ELECTRONIC EQUIPMENT	<p>Voorstellen betreffende afvalbeleid en het gebruik van gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparaten. De Directive zou in 2003 moeten worden aangenomen, waarna het in 2008 actief zou moeten zijn. Tijdens de vergadering van de EC raad op 7 juni 2001 is unanieme overeenstemming bereikt over de volgende twee voorstellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on waste from electrical and electronic equipment (WEEE) - Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the restriction of the use of certain hazardous substances in electrical and electronic equipment (RoHS) <p>Het voorstel kan indirect leiden tot additionele emissiereducties door stimuleren van recycling en vermindering van afvalstromen.</p>
17. THE MOTOR CHALLENGE PROGRAMME INITIATIVE	Directive gericht op de optimalisatie van motor aangedreven systemen en versnelling van de implementatie van <i>Variable Speed Drives</i> . Implementatie in 2002, gericht op de industrie. Overlap met MJA II, benchmark convenant en subsidies verstrekt door NOVEM.
18. CONTINUE WITH RESEARCH WITHIN THE NEW FRAMEWORK PROGRAMME	Handhaven van speerpunten op gebied van emissiereductie en vergroten van de rol van duurzame energie in het 6e kaderprogramma. Kan mogelijk een effect hebben op de mogelijkheden voor emissiereducties op lange termijn.
19. GLOBAL MONITORING FOR ENVIRONMENT AND SECURITY (GMES)	Verbetering van de monitoringdata.

6. Maatregelen: ‘Overig’

Dit hoofdstuk beschrijft de zogenaamde overige maatregelen die van invloed kunnen zijn op het Nederlandse klimaatbeleid. De maatregelen zijn in overleg met de opdrachtgever geselecteerd. De volgende voorstellen zijn uitgewerkt met behulp van het opgestelde analysekader:

- State Aid Guidelines for Environmental Protection;
- State Aid to the Coal Industry;
- Energy Tax;
- Versnelling van de liberalisering van de gas en elektriciteitsmarkt in de EU.

EU wet of beleidsvoorstel	20. STATE AID GUIDELINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION
Omschrijving	Verruimt de mogelijkheden voor overheidsstimulering voor investeringen in duurzame energie, energiebesparing en WKK van 30% (oude regeling) naar 40%. Een extra subsidie van 10% is toegestaan voor steun aan MKB, bedrijven in arme regio's en investeringen in duurzame energie in geïsoleerde regio's. Daarnaast is de mogelijkheid opgenomen om exploitatiesteun te geven aan productie van energie uit hernieuwbare bronnen, WKK, afvalbeheer (mits in overeenstemming met reeds bestaand afvalbeleid) en energiebesparing.
Status	Goedgekeurd door Europese Commissie op 26 jan. 2001. Pb.EG 2001, C 37/3
Hardheid	De richtlijn stelt geen eisen aan de lidstaten, maar biedt extra mogelijkheden voor overheidsstimulering. Wanneer nationale overheden extra steun beschikbaar stellen zijn ze verplicht de Commissie hierover tijdig te informeren, zodat de Commissie kan beoordelen of de voorgestelde steun geoorloofd is. De richtlijn bevat geen sancties.
Beoogde datum intreding	Inwerkingtreding 3 febr.2001. Geldig tot 2007
Sectoren:	Alle investeerders in duurzame energie, energiebesparing en WKK
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Pakket van steunmaatregelen voor WKK; steunmaatregelen voor investeringen in energiebesparing en ontheffing van regulerende energiebelasting voor duurzame energie.
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Kan mogelijk leiden tot extra emissiereducties wanneer de Nederlandse overheid ruim gebruik maakt van de mogelijkheid tot extra overheidsstimulering.
Instrumenteel belang	EU afspraak is noodzakelijk om genoemde investeringen extra te kunnen ondersteunen. De algemene State Aid guidelines verbieden specifiek beleid op landenniveau.
Kostenbelang	EU-brede toepassing zou de kosten van energiebesparingsmaatregelen en duurzame energie technologieën kunnen verlagen (schaalvoordelen bij meer grootschalige productie).
Concurrentiebelang	Schept de mogelijkheid om de concurrentiepositie van duurzame energie en WKK te verbeteren ten opzichte van fossiele opwekking.

EU wet of beleidsvoorstel	21. STATE AID TO THE COAL INDUSTRY
Omschrijving	Continuering van de mogelijkheid om staatssteun te verlenen aan het herstructureren en moderniseren van de nationale kolenindustrie in de EU lidstaten. Steun mag alleen worden gebruikt ter ondersteuning van de voorzieningszekerheid in de EU. Maatregel bevat schema voor geleidelijke afschaffing van de steun in de periode tot 31 december 2010. Evaluatie en aanpassing van de maatregel voor 1 januari 2008.
Status	Voorstel van de Raad gepresenteerd door de Commissie ⁴⁶
Hardheid	Geen sancties opgenomen. Lidstaten die gebruik willen maken van de mogelijkheden van de maatregelen moeten een plan indienen bij de Commissie over de veiligstelling van de betreffende voorzieningsbronnen (de steenkoolproductie eenheden). Voor productiecapaciteiten die buiten dit plan vallen, moeten de lidstaten uiterlijk 31 december 2007 een buitenbedrijfsstellingsplan indienen bij de Commissie.
Beoogde datum intreding	24 juli 2002. Voorstel nog niet aangenomen, maar op korte termijn verwacht.
Sectoren:	Kolenwinning, Elektriciteitsproductie
Gassen:	CO ₂ en CH ₄
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Geen directe relatie met Nederlands beleid omdat in Nederland geen kolenindustrie meer aanwezig is.
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Geen tot minimaal effect op emissies in Nederland. Mogelijk negatief effect doordat import van buitenlandse stroom duurder wordt ten opzichte van binnenlandse stroom, en dus het aandeel binnenlandse productie hoger wordt.
Instrumenteel belang	Niet van toepassing daar Nederland geen binnenlandse kolenindustrie meer heeft. De algemene State Aid guidelines verbieden specifiek beleid op landenniveau.
Kostenbelang	Door afschaffing van de steun aan de kolenindustrie zullen naar verwachting een groot aantal van de kolenmijnen in de EU lidstaten moeten sluiten omdat ze niet meer kunnen concurreren met goedkopere kolenmijnen uit bijvoorbeeld Oost-Europa en Zuid-Afrika. Het is moeilijk te zeggen of dit kan leiden tot een verhoging van de internationale kolenprijs of een verhoging van de brandstofprijs van kolengestookte elektriciteitsproductie-eenheden (door hogere kolentransportkosten). Als dit het geval is dan zou er een gering indirect prijs- en milieueffect kunnen ontstaan in de elektriciteitssector in een aantal omringende landen (bv Duitsland). Dit effect is zichtbaar geweest in Engeland.
Concurrentiebelang	Kan leiden tot een verbetering van de concurrentiepositie van gasgestookte productie-eenheden ten opzichte van kolengestookte (zie hierboven).

⁴⁶ Proposal for a Council Regulation on State Aid to the coal industry, COM(2001) 423 final. Presented by the Commission, 25 July 2001.

EU wet of beleidsvoorstel	22. ENERGY TAX
Omschrijving	Introductie van een EU-brede energiebelasting. ⁴⁷ Betreft het invoeren van nieuwe minimum belasting tarieven op een aantal energieproducten. Voorstel is energie uit hernieuwbare bronnen vrij te stellen van belasting. Andere voorstellen (door Zweden) betreffen lage belasting tarieven voor WKK, heffing op consumptie i.p.v. productie en gedeeltelijke vrijstelling voor energie-intensieve industrie.
Status	In behandeling in ECO/FIN Raad ⁴⁸ . Voorstel afgewezen door het Verenigd Koninkrijk en Spanje op de laatste ECO/FIN vergadering gehouden op 5 Juni 2001 in Luxemburg.
Hardheid	Zeer hard wanneer overeenstemming wordt bereikt. Voorstel betreft minimum tarieven. Lidstaten mogen zelf hogere tarieven stellen.
Beoogde datum intreding	Onduidelijk EU-brede instemming lijkt niet erg waarschijnlijk op korte termijn daar een aantal landen bezwaar blijft maken. Als voorwaarde voor een EU-brede energiebelasting wordt bijvoorbeeld gesteld dat de Europese energiemarkten volledig geliberaliseerd moeten zijn. Voorstel kan slechts bij unanimititeit worden aangenomen.
Sectoren:	Alle sectoren
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Regulerende Energie Belasting voor kleinverbruikers. Brandstofbelasting op aardgas en benzine.
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	De voorgestelde minimum belastingtarieven liggen allen lager dan de huidig gehanteerde tarieven in Nederland (zoals de REB voor kleinverbruikers en de belasting op benzine of diesel). Voor kleinverbruikers zal er dus geen additioneel effect zijn. Wanneer ook een (gedeeltelijke) heffing op grootverbruikers wordt ingevoerd kan een aanzienlijk additioneel reductieeffect optreden. Zonder aanvullende informatie over de hoogte van de heffing is dit momenteel niet verder te kwantificeren.
Instrumenteel belang	EU niveau is van groot belang voor de invoering van energiebelasting op grootverbruikers. Invoering van energiebelasting op lidstaatniveau is toegestaan. EU niveau is dus niet noodzakelijk, maar wel sterk ondersteunend.
Kostenbelang	Geen.
Concurrentiebelang	EU niveau is noodzakelijk om concurrentievervalsing binnen de interne Europese energiemarkt te voorkomen.

⁴⁷ Amended proposal for a Council Directive introducing a tax on carbon dioxide emissions and energy, COM/95/172 final. Working document dated December 4, 1998 on the level of indirect taxation on energy products applied in the Member States.

⁴⁸ De Raad van Ministers van Economie en Financiën van de 15 EU lidstaten.

EU wet of beleidsvoorstel	23. VERSNELLING VAN DE LIBERALISERING VAN DE GAS EN ELEKTRICITEITSMARKT IN DE EU
Omschrijving	Versnelde en uitgebreidere openstelling van de gas en elektriciteitsmarkten van de EU lidstaten.
Status	Discussiestuk ingediend door de Commissie.
Hardheid	Voorstel van 13 maart 2001. Brede steun binnen de Commissie, het parlement, de Raad en de lidstaten. Geen sancties voorgesteld, maar gelijke voorwaarden gelden als voor oorspronkelijke richtlijnen (o.a. reciprociteitsregel).
Beoogde datum intreding	Niet genoemd. Eerste mijlpaal 1 januari 2003.
Sectoren:	Gas- en elektriciteitssector
Gassen:	CO ₂
Relatie met NL beleidsinstrumenten	Elektriciteitswet, Gaswet (Nederlandse implementatie van EU richtlijnen)
Wat is bij implementatie:	
Additionele reductieeffect	Mogelijk effect grotendeels meegenomen bij kwantificering van het Nederlands beleid (UK1). Mogelijke versnelling van de berekende effecten, maar moeilijk te kwantificeren. Factoren die mogelijk zorgen voor een positief effect op de emissiereductie in Nederland zijn: toename van de import (emissies worden toegerekend aan producerend land), snellere omschakeling naar meer efficiënte productie, grotere omschakeling naar gasgestookte eenheden. Factoren die mogelijk zorgen voor een negatief effect op de emissiereductie in Nederland zijn: bestaande goedkope centrales worden langer in bedrijf gehouden (bijvoorbeeld de wat oudere kolencentrales), minder investeringen in duurdere technologieën als duurzame energie of zeer efficiënte productie-eenheden, verslechterde concurrentiepositie van warmtekracht eenheden, lagere energieprijzen (dus minder energiebesparing), of minder investering in <i>demand-side management</i> .
Instrumenteel belang	EU lidstaten zijn verplicht de minimale eisen voor het openstellen van hun elektriciteit- en gasmarkt te volgen als voorgeschreven in de betreffende EU richtlijnen. Versnelling van de openstelling is toegestaan, en door meerdere lidstaten uitgevoerd (o.a. het Verenigd Koninkrijk, Zweden, Finland). EU niveau is dus niet noodzakelijk, maar is wel ondersteunend, voor versnelde invoering binnen Nederland.
Kostenbelang	Geen
Concurrentiebelang	EU niveau noodzakelijk voor het versterken van de internationale concurrentie op de Europese energiemarkt.

7. Conclusies

Uit de analyse blijkt dat het reeds geïmplementeerde EU-beleid niet van groot aanvullend belang is voor het Nederlandse klimaatbeleid voor wat betreft de additionele emissiereducties in de periode tot 2010. Het effect van de maatregelen in de categorie ‘agreed’ is zeer gering: minder dan 1 Mton CO₂-reductie.

Het beleid dat tegen implementatie aan zit biedt echter enkele EU beleidsinstrumenten die naar verwachting wèl kunnen leiden tot significante additionele emissiereducties ten opzichte van het beleid ingezet in de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid deel 1. Hierbij worden de categorieën ‘mature’ en ‘in the pipeline’ gehanteerd als twee gradaties van ‘tegen implementatie aan’ zitten. Deze instrumenten zijn:

- Biofuel directive;
- Renewables Directive;
- Energy tax (bij uitbreiding naar grootverbruikers).

Voor een aantal voorstellen is de verdeling van de voorgestelde Europese doelstelling over de individuele lidstaten van groot belang voor de mogelijke additionele effecten. Dit betreft bijvoorbeeld de richtlijnen voor bio-fuels en voor WKK.

Voor wat betreft het instrumenteel belang lijkt het directe effect voor Nederland gering. De meeste van de genoemde maatregelen kunnen en mogen ook uitsluitend op Nederlands niveau worden ingesteld. Echter, implementatie van beleid op Europees niveau kan de haalbaarheid en acceptatie van de nationale beleidsmaatregelen mogelijk vergroten, kan in een aantal gevallen tot interessante kostenbesparingen leiden dan wel bijdragen aan totstandkoming van eerlijke concurrentieverhoudingen (een ‘level playing field’).

Nederland kan belangrijke kostenvoordelen halen wanneer de volgende maatregelen op Europees niveau worden ingesteld:

- Internationale emissiehandel als voorgesteld in de Framework Directive for a community greenhouse gasses emissions trading scheme;
- Verplichte inzet van bio-fuels als voorgesteld in de Bio-fuel directive;
- Internationale handel in groencertificaten als onderdeel van de afspraken voor promotie van duurzame energie.

Een aantal maatregelen mogen niet door een EU lidstaat op individuele basis worden geïmplementeerd. Dit betreft met name de volgende maatregelen:

CHP Directive: binnen de EU is afgesproken dat individuele lidstaten slechts zeer beperkte mogelijkheden hebben om nationale industrieën te stimuleren. Dit ter voorkoming van verstoring van de concurrentieverhoudingen binnen de EU. Steun aan de warmtekracht-sector door individuele lidstaten kan de concurrentieverhoudingen op de Europese energiemarkt verstoren. Afwijken van deze afspraken kan dus slechts geschieden wanneer overeenstemming is op EU niveau.

Efficiency-eisen aan apparatuur: Nederland kan niet eigenhandig besluiten tot verscherping van de eisen.

Bijlage A: Historie / doorlooptraject EU-beleid

Deze bijlage gaat in op de historie van het in de voorgaande hoofdstukken beschreven beleid. Enkele belangrijke thema's zijn gegroepeerd per paragraaf, waarbij een chronologisch overzicht wordt gegeven van de diverse richtlijnen, voorstellen, etc. die elkaar opvolgen en deels vervangen.

A.1 Belasting op energie

In deze paragraaf wordt het traject voor een eventuele EU-heffing beschreven. Zie hoofdstuk 6 voor het mogelijke belang van zo'n heffing.

*** Voorstel voor een richtlijn tot invoering van een heffing op de uitstoot van kooldioxide en op het gebruik van energie COM(1992) 226, wijzigingsvoorstel COM (1995) 172**

Het voorstel dateert al van 1992 en is in 1995 door de Commissie gewijzigd om uit de patstelling eenparigheid van stemmen kon niet worden bereikt te raken. In dit wijzigingsvoorstel wordt een overgangperiode voorgesteld tot het jaar 2000, tijdens welke de lidstaten zelf belastingmaatregelen mogen nemen. Na afloop van deze overgangperiode moeten echter geharmoniseerde belastingtarieven voor alle EU-landen gaan gelden. Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 28 maart 1996 advies uitgebracht. Zij vreest dat ook na 2000 geen bindende, geharmoniseerde regeling er kan komen zolang fiscale besluiten van deze aard op het niveau van de Raad nog volgens unanimiteitsregel moeten worden genomen. Zij vindt de invoering van een CO₂/energiebelasting niet de meest doeltreffende aanpak. En geeft de volgende maatregelen aan: fiscale en financiële ondersteuningsmaatregelen, vrijwillige verplichtingen op bedrijfsniveau, voorschriften in WTO-verband die internationaal effect sorteren, initiatieven om energie te besparen en rationeel energiegebruik te bevorderen, bevordering van gebruik duurzame energiebronnen en prikkels om energieverliezen bij de omzetting van energie tegen te gaan.

*** Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot herstructurering van de communautaire regeling voor de belasting van energieproducten COM(97)30**

Het voorstel is door de Commissie ingediend op 17 maart 1997 en dient ter vervanging van de richtlijn 92/81/EEG betreffende de harmonisatie van de structuur van de accijns op minerale oliën, de richtlijn 92/82/EEG betreffende de onderlinge aanpassing van de accijnstarieven voor minerale oliën en de richtlijn 92/12/EEG betreffende de algemene regeling voor accijnsproducten, het voorhanden hebben en het verkeer daarvan en de controle daarop.

De werkingssfeer van beide eerstgenoemde richtlijnen uit 1992 is beperkt tot minerale oliën. Het ontbreken van communautaire bepalingen over minimumbelastingniveaus op andere energieproducten is nadelig voor de goede werking van de markt (temeer daar de lidstaten verschillende soorten belastingen op energieproducten wensen in te voeren). Overwegende ook dat belasting van energieproducten één van de beschikbare instrumenten is om de milieudoelstellingen te halen (EU wil haar CO₂-emissies in het jaar 2000 stabiliseren op het niveau van 1990) zal invoering van het beginsel van belastingneutraliteit bijdragen tot de herstructurering en de modernisering van de belastingstelsels doordat dit aanzet tot het beter rekening houden met de milieubescherming. Vereist is dus dat op communautair niveau minimumbelastingniveaus (zoveel mogelijk berekend volgens de energiewaarde van de producten, behalve voor motorbrandstoffen) worden vastgesteld voor alle energieproducten, inclusief elektriciteit. Wél lagere belastingen voor motorbrandstof voor industriële toepassingen en voor producten voor verwarming mogelijk. Ook andere vrijstellingsmogelijkheden, bijvoorbeeld brandstof voor de (lucht)vaart en duurzame energievormen en bepaalde energieproducten die worden gebruikt voor chemische reductie en voor metallurgische en elektrolytische procédés. Schema voor tweejaarlijkse verhogingen van de minima (eerste vaststelling op 1 jan. 1998 en uiterlijk op 1 jan. 2001 nieuwe vaststelling). In het voorstel zijn de minima voor de verschillende doeleinden opgenomen voor de eerste periode. Voor elektriciteit en bij de productie daarvan gegenereerde warmte is dit 1 ECU per megawattuur.

Advies van het Economisch en Sociaal Comité (29 okt. 1997): Akkoord, maar belastingen en heffingen mogen niet tot lastenverzwaring uitmonden, dus belastingen op factor arbeid en premies verlagen en bij de energie-intensieve sectoren mogen geen arbeidsplaatsen verloren gaan. Voorgesteld

wordt om de tarieven op 1 jan. 2000 licht te verhogen, waarna vanaf 1 jan. 2002 streeftarieven kunnen gaan gelden.

*** Mededeling van de Commissie in 1997 inzake 'Milieubelastingen en -heffingen in de gemeenschappelijke markt'. COM(97)9**

In een Resolutie van het Europees Parlement van 1998 wordt de Commissie verzocht voorstellen voor een milieubelasting op grond van artikel 130S van het EG-Verdrag in te dienen; met voorstellen te komen voor de toepassing door alle lidstaten van fiscale instrumenten die tot doel hebben de milieuverontreiniging en het niet-duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen terug te dringen. Daarbij dienen minimumniveaus van de milieubelastingen te worden vastgesteld. Het EP doet een beroep op de Commissie om maatregelen te nemen ter vereenvoudiging van een geharmoniseerd fiscaal beleid in sectoren als energie en vervoer. Het EP verzoekt de goedkeuring van een richtlijn inzake de invoering van een CO₂-energiebelasting en verzoekt de Commissie te onderzoeken of de invoering van een hoger BTW-tarief voor energie mogelijk is.

A.2 Hernieuwbare energie

In deze paragraaf wordt het traject voor richtlijnen voor hernieuwbare energie beschreven. Zie hoofdstuk 4 voor het mogelijke belang hiervan.

*** Voorstel voor een beschikking tot vaststelling van een meerjarenprogramma ter bevordering van duurzame energiebronnen in de gemeenschap (ALTENER) (1992-2002) COM(1999) 560**

Altener is een niet-technologisch programma gericht op het versnellen van de marktpenetratie van hernieuwbare energie. Altener maakt onderdeel uit van het 'Energie Kaderprogramma'. Voor de jaren 2001 en 2002 is een gezamenlijk werkprogramma voor SAVE én ALTENER opgesteld, omdat er sprake is van een zekere overlap tussen beide programma's. Het gezamenlijke budget van SAVE en ALTENER bedraagt ruim EUR 30 miljoen.

Typische activiteiten kunnen zijn:

- studies, audits en analyses;
- trainingen en campagnes;
- certificeringen, maatregelen voor standaardisering en harmonisering;
- benchmarking en lange termijn afspraken;
- privaat-publieke samenwerkingsverbanden;
- ontwikkelen van financieringsinstrumenten;
- kennisverspreiding.

Werkgebieden:

A1. Activiteiten met een relevantie voor energie-efficiëntie én hernieuwbare energie

- gebouwen met geoptimaliseerde toepassingen voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie;
- warmte/kracht toepassingen (inclusief stadsverwarming en koeling);
- lokale en regionale energieplanning;
- brandstoffen uit hernieuwbare bronnen;
- integratie in andere gebieden, zoals industrieel beleid en ruimtelijke ordening.

Projecten moeten worden ingediend op basis van het dominerend aspect: voor energie-efficiëntie in SAVE en voor hernieuwbare energie in ALTENER.

A2. Toepassing van good practice resultaten

Op het gebied 'energie-efficiëntie':

- verwarming, koeling, onderhoud en architectonische aspecten van gebouwen;
- transport, met name benchmarking of emissies en brandstofverbruik;
- industriële toepassingen van WKK.

Op het gebied 'hernieuwbare energie':

- groene elektriciteit;
- hybride energieopwekking;
- hernieuwbare bronnen voor warmtedistributienetten;

- hernieuwbare brandstoffen;
- grootschalig gebruik van zonneboilers voor huishoudelijke toepassingen;
- netgekoppelde PV-systemen voor huishoudens en bedrijven.

A3. Specifieke acties

Op het gebied 'energie-efficiëntie':

- promotie van WKK en stadsverwarming;
- audits voor MKB en sectorale netwerken;
- richtlijnen over openbare aanbestedingen.

Op het gebied 'hernieuwbare energie':

- marktstimuleringen;
- gemeentes met 100% hernieuwbare energie;
- sociaal-economische studies voor windparken;
- promotie van hernieuwbare bronnen in de EU en de toetredende landen;
- meerjarenafspraken met de landbouwsector.

A4. Lokale en regionale acties

- oprichten van energie agentschappen gerelateerd aan bestaande SAVE-agentschappen;
- lokale energie agentschappen;
- projecten in één regio voor verschillende eindgebruikers.

*** Voorstel voor een Richtlijn inzake de bevordering van het gebruik van hernieuwbare energiebronnen bij de elektriciteitsproductie COM(2000)279, wijzigingsvoorstel COM(2000)884**

Gewijzigd voorstel van de Commissie ter bevordering van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen op de interne elektriciteitsmarkt. Hernieuwbare energiebronnen moeten met voorrang worden bevorderd (ook in het Witboek over duurzame energiebronnen aangegeven⁴⁹), daarom dienen maatregelen te worden getroffen opdat het potentieel van alle uit deze bronnen gewonnen energie in het kader van de interne elektriciteitsmarkt beter wordt benut. Met Richtlijn 96/92/EG van 19 dec. 1996 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit is een stap gezet. Het ontwerp van nu heeft betrekking op hernieuwbare energiebronnen. Om het marktaandeel van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen op middellange termijn te doen groeien, worden alle lidstaten verplicht nationale streefcijfers vast te stellen en dient te worden aangegeven hoe zij die cijfers willen bereiken. Deze nationale streefcijfers moeten zowel afzonderlijk als gezamenlijk in overeenstemming zijn met het streven om het aandeel in 2010 te verdubbelen, zoals aangegeven in het Witboek en volgens Kyoto. Certificatie van de garantie van oorsprong is noodzakelijk om de handel te vergemakkelijken. De noodzaak van staatssteun voor hernieuwbare energiebronnen wordt erkend (ook in de kaderregeling staatssteun t.b.v. het milieu). De lidstaten dienen om de vijf jaar een verslag op te stellen waarin de nationale streefcijfers voor het toekomstige binnenlands verbruik wordt vastgelegd. De streefcijfers geven voor elk van de volgende tien jaren de nationale doelstelling voor het verbruik aan in kWh of als percentage van het elektriciteitsverbruik. Garantiecertificaten dienen te worden uitgegeven. Streefcijfer voor Nederland in 2010 aandeel elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen is 12 % (15,9 TWh). Uiterlijk op 31 dec. 2004 dient verslag gedaan te worden aan het Europees Parlement over de tenuitvoerlegging van deze richtlijn.

*** Energie voor de toekomst: duurzame energiebronnen - Witboek voor een communautaire strategie en een actieplan COM(1997)599 en COM(2001) 69**

In november 1997 keurde de Commissie dit plan goed, tot doel de bijdrage van duurzame energiebronnen aan het bruto binnenlands energieverbruik van de Europese Unie te verdubbelen door vaststelling van een indicatieve communautaire doelstelling van 12% tegen 2010. De voornaamste cijfers met betrekking tot de periode 1989-1998 laten een stijging zien van de totale primaire energieproductie uit duurzame energiebronnen met 32% (stijging van 2154% bij windenergie en van

⁴⁹ Streefcijfer voor 2010 van 12% voor het uit hernieuwbare energiebronnen afkomstige aandeel van het gezamenlijke bruto binnenlandse verbruik van elektriciteit, warmte en biobrandstoffen voor de gemeenschap als geheel. Dit specifieke streefcijfer is vertaald in een specifiek aandeel van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen in het totale elektriciteitsverbruik. Resultaat is een 22,1% aandeel.

138% bij zonne-energie), alsmede een stijging van de totale elektriciteitsproductie uit duurzame energiebronnen met 29%. Het belang van duurzame energiebronnen varieert aanzienlijk in de verschillende lidstaten, afhankelijk van hun energiebeleid, en met name van specifieke maatregelen om duurzame energiebronnen op nationaal en internationaal niveau te bevorderen. Milieubelastingen en -heffingen kunnen een passende manier zijn om het beginsel 'de vervuiler betaalt' toe te passen door milieukosten in de prijs van goederen en diensten door te berekenen en aldus externe kosten hierin op te nemen. In het witboek wordt benadrukt dat de milieuvoordelen van duurzame energie gunstige financieringsvoorwaarden rechtvaardigen, bijvoorbeeld door middel van een belastingsvrijstelling of -vermindering op energieproducten uit duurzame bronnen.

*** Mededeling over de aanneming van een richtlijn betreffende de bevordering van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen op de interne elektriciteitsmarkt. COM(2001)506**

De mededeling van de Commissie is van maart 2001. De Commissie heeft op 10 mei 2000 een voorstel aangenomen voor een Richtlijn hierover. Dit voorstel is door het EP behandeld in november 2000 en het EP heeft 68 amendementen voorgesteld. De Commissie heeft op 29 dec. 2000 een wijzigingsvoorstel uitgebracht (COM (2000) 884). De Raad heeft op 5 dec. 2000 een politiek akkoord hierover bereikt en op 28 maart 2001 een gemeenschappelijk standpunt vastgesteld. Doel van het voorstel is een kader te creëren voor een significante toename van het aandeel van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen op middellange termijn en om de toegang ervan tot de interne elektriciteitsmarkt te vergemakkelijken. De Energieraad wenste ook een dergelijk voorstel. De mededeling gaat in op enkele aspecten die in het gemeenschappelijk standpunt zijn opgenomen. Onder andere over biologisch afbreekbaar afval en over vormen van waterkracht (in het oorspronkelijk voorstel uitgesloten met een vermogen van 10 MW)

A.3 Energie-efficiency

In deze paragraaf wordt het traject voor richtlijnen voor verbetering van energie-efficiency beschreven. Zie hoofdstuk 5 voor het mogelijke belang hiervan.

*** Mededeling inzake een Actieprogramma (actieplan) voor energie-efficiëntie in de Europese Gemeenschap COM(2000)247**

In het Actieplan wordt aangegeven dat volgens raming er in de EU een economisch potentieel voor verbetering van de energie-efficiëntie is van meer dan 18% van het huidige energieverbruik. Dit potentieel is equivalent met 160 Mtoe (miljoen ton aardolie-equivalent), of 1900 TWh (terawattuur) elektriciteit. Het actieplan bevat een beleid en maatregelen voor het opruimen van marktbelemmeringen en beoogt een doelstelling van verbetering van de energieintensiteit met één extra procentpunt per jaar boven de verwachte jaarlijkse ontwikkeling, zodat tegen het jaar 2010 tweederde van het beschikbare besparingspotentieel wordt verwezenlijkt. Dit zou resulteren in een vermeden energieverbruik van 100 Mtoe, wat neerkomt op een vermeden CO₂-uitstoot van bijna 200 Mt/jaar of ongeveer 40% van de Kyoto-doelstelling van de EU. Wanneer de Gemeenschap erin slaagt om tegen 2010 de het aandeel WKK te verdubbelen tot 18% van de elektriciteitsproductie van de EU kan daardoor in 2010 naar verwachting nog eens een uitstoot van meer dan 65 Mt CO₂-jaar worden vermeden.

Bovenstaande is gebaseerd op een koolstofintensiteit van 2,2 ton CO₂/toe in 1996, 2,1 ton in 2010, een totale CO₂-uitstoot van 3086 Mt CO₂ in 1990 met een toename van 7% tot 2010; 50% uit fossiele brandstoffen gewonnen primaire energie in 2010.

De Commissie wil de CO₂-uitstoot in het vervoer met 50% per passagier- en per vrachtkilometer terug dringen.

Het SAVE-programma (financiële middelen ook) is als coördinerend element in het plan opgenomen/ondergebracht. Voorgestelde beleidslijnen en maatregelen liggen op het terrein van het vervoerbeleid (o.a. convenanten), de industrie (incl. de elektriciteits- en gasvoorzieningsindustrie)(o.a. overeenkomsten, etiketteringssystemen, wkk en benchmarking), het regionaal en stedelijk beleid (gebouwen en efficiëntienormen), het belasting- en tarievenbeleid en internationale samenwerking (met het oog ook op technologieverwerving)

*** Gewijzigd voorstel voor een richtlijn inzake de energierendementseisen voor voorschakelapparaten voor fluorescentielampen COM (2000)0181 Inmiddels tot definitieve richtlijn geworden.**

De Richtlijn 2000/55/EG van 18 september 2000 (PbEG 2000 L 279) (in werking getreden op 21-10-2000) heeft ten doel het energieverbruik van voorschakelapparaten te reduceren door geleidelijk af te stappen van de minder efficiënte apparaten en over te gaan op de efficiëntere soorten die ook grote mogelijkheden voor energiebesparing kunnen bieden. Fluorescentieverlichting heeft een niet te verwaarlozen aandeel in het elektriciteitsverbruik in de Gemeenschap en dus ook in het totale energieverbruik. De energie-efficiëntie van de verschillende modellen van voorschakelapparaten loopt bij gebruik van eenzelfde lamp sterk uiteen. De richtlijn bepaalt dat voorschakelapparaten die in de handel worden gebracht moeten zijn voorzien van de CE-markering en voldoen aan de rendementseisen. De lidstaten moeten binnen 1 jaar na inwerkingtreding van de richtlijn de wettelijke bepalingen hebben aangepast en binnen 1,5 jaar na inwerkingtreding van de richtlijn de bepalingen ook toepassen. Vijf jaar na inwerkingtreding van de richtlijn (de tweede fase) wordt het maximale ingangsvermogen van de schakeling voorschakelapparaat/lamp voorgeschreven in een bijlage (gegevens ontbreken thans nog) en voor een derde fase afhankelijk gesteld van de resultaten die in december 2005 door de Commissie wordt geëvalueerd.

A.4 Personenauto's

Deze paragraaf geeft het overzicht en traject van EU-beleid gericht op personenauto's. Zie hoofdstuk 3.

*** Mededeling inzake een EG-strategie om de CO₂-emissies door personenauto's te reduceren (COM(96) 248).**

De mededeling is van 1996 betreffende een toekomstige strategie voor de vermindering van de emissies van het wegvervoer met inachtneming van de resultaten van het auto/olieprogramma. In deze strategie past een voorstel voor een richtlijn betreffende de kwaliteit van benzine en dieselbrandstof (nieuwe specificaties) en een voorstel m.b.t. maatregelen tegen luchtverontreiniging door emissies van motorvoertuigen (nieuwe grenswaarden voor de uitstoot). Beide richtlijnen moeten in 2000 in werking treden en in 2005 worden aangescherpt. Dankzij de nieuwe grenswaarden zal de uitstoot van de ergste contaminanten (NO_x, CO, HC en stofdeeltjes) gemiddeld 35 à 50% lager uitvallen dan de emissies die op grond van de in 1996 vastgestelde normen te verwachten zijn. Daarnaast een algeheel verbod in 2000 van loodhoudende benzine. Voor 2005 zouden de grenswaarden min of meer moeten worden gehalveerd, afhankelijk van de resultaten van het auto/olieprogramma.

*** Richtlijn 1999/94/EG van 13 dec. 1999 betreffende de beschikbaarheid van consumenteninformatie over het brandstofverbruik en de CO₂-uitstoot bij de verbranding van nieuwe personenauto's PbEG L (2000) 012**

Personenauto's vormen een belangrijke bron van CO₂-uitstoot. Het is van essentieel belang voor het functioneren van de marktmechanismen dat met de verschaffing van nauwkeurige, relevante en vergelijkbare informatie over het specifieke brandstofverbruik en de uitstoot van CO₂ van personenauto's de keuze van de consument kan worden beïnvloed ten gunste van auto's die minder brandstof verbruiken en aldus minder CO₂ in de atmosfeer brengen en dat de autofabrikanten worden bewogen om het nodige te doen om het brandstofverbruik van hun producten te verminderen. Het is daarom nodig een brandstofverbruiksetiket te ontwikkelen voor alle in een verkooppunt uitgestalde personenauto's. NB: geldt voor nieuwe auto's! Op het etiket dient vermeld te zijn o.a. het officiële brandstofverbruik (l/100 km) en de officiële specifieke CO₂-uitstoot (g/km). De lidstaten dienen uiterlijk op 18 jan. 2001 aan deze richtlijn te voldoen.

*** Aanbeveling van de Commissie van 13 april 2000 betreffende de vermindering van de CO₂-uitstoot van personenauto's (JAMA) PbEG (2000) 100**

Een verbintenis met de Japanse Associatie van Automobielfabrikanten om een bijdrage te leveren tot het bereiken van de algemene doelstelling om tegen het jaar 2005, en ten laatste in 2010, een CO₂-uitstoot doelstelling van 120 g/km CO₂ voor het gemiddelde van nieuwe personenauto's. In 2003 is een tussentijdse doelstelling afgesproken van 165-175 g/km CO₂ en een evaluatie van de

mogelijkheden voor extra verbeteringen van het brandstofrendement met het ook op een volgende stap naar de doelstelling van 120 g/km voor het jaar 2012. In 2009 is de doelstelling 140 g/km CO₂.

*** Voorstel voor een Beschikking tot instelling van een systeem ter bewaking van de gemiddelde specifieke uitstoot van CO₂ door nieuwe personenauto's COM(2000)044**

Beschikking (nr. 1753/2000/EG) van 22 juni 2000 Pb (2000) L202.

Doel van de beschikking is een minimum van gegevens door de lidstaten te laten verzamelen dat nodig is om een communautair systeem ter bewaking van de gemiddelde specifieke CO₂-uitstoot door nieuwe personenauto's naar behoren te doen functioneren. De Commissie wil voorstellen indien en betreffende geharmoniseerde procedures voor de meting van de specifieke CO₂-emissies van voertuigen. De fabrikant dient dan een certificaat van overeenstemming te verstrekken bij iedere nieuwe personenauto.

De lidstaten dienen voor de eerste maal uiterlijk op 1 juli 2001 de gegevens aan de Commissie toe te zenden. De Commissie zal uiterlijk op 31 dec. 2002 verslag uitbrengen over de toepassing van het bij deze beschikking ingestelde bewakingssysteem. De vanaf 2003 verzamelde gegevens dienen als uitgangspunt voor de controle van de door de automobielenindustrie vrijwillig aangegane verbintenis om de uitstoot van CO₂ door motorvoertuigen te verminderen.

*** Witboek: Het Europese vervoersbeleid tot het jaar 2010: tijd om te kiezen. COM(2001)370**

Een nog steeds toenemende vervoersvraag geeft de Gemeenschap niet alleen als oplossing het aanleggen van nieuwe infrastructuur en het openstellen van markten. De noodzaak van uitbreiding van de Unie enerzijds en duurzame ontwikkeling anderzijds, vereist optimalisatie van de vervoerssector. Een modern vervoerssysteem moet duurzaam zijn vanuit economisch, sociaal en milieu-oogpunt.

Op dit moment neemt het wegtransport 44% van het totale goederenvervoer voor zijn rekening, tegen 41% voor de scheepvaart over korte afstanden, 8% voor het spoor en 4% voor de binnenvaart. De weg heeft in het reizigersvervoer met een marktaandeel van 79% een nog dominantere positie, terwijl de luchtvaart met een marktaandeel van 5% de 6% van het spoor nagenoeg heeft ingehaald.

Dus ongelijke groei van de verschillende vervoersmodaliteiten. Daarnaast de congestie op een aantal hoofdroutes van de weg en het spoor, in steden of op luchthavens (vertragingen leiden tot extra verbruik van 1,9 miljard liter kerosine, wat overeenkomt met ca. 6% van het totale jaarlijkse verbruik van dit type brandstof). En de schadelijke effecten voor het milieu en de volksgezondheid.

De maatregelen uit het Witboek vormen -zoals genoemd- een wezenlijke eerste stap op weg naar een duurzaam vervoerssysteem dat naar verwachting over 30 jaar zal zijn gerealiseerd.

De Commissie heeft in november 2000 in haar Groenboek over de continuïteit van de energievoorziening benadrukt dat het energieverbruik van het vervoer in 1998 28% van de uitstoot van CO₂ vormde. Wanneer niets wordt gedaan om de groeitrend van het verkeer om te buigen, zal volgens de laatste schattingen de uitstoot ten gevolge van het vervoer in de periode 1990-2010 met ca. 50% toenemen tot 1,113 miljard ton, tegen 739 miljoen ton in 1990. Het wegtransport neemt hier 84% voor zijn rekening.

Maatregelen: het witboek is gebaseerd op een reeks van maatregelen die heffingen, revitalisering van alternatieven voor de weg en gerichte investeringen in het trans-Europese netwerk combineren.

Maatregelen die op communautair niveau moeten worden genomen voor de periode tot 2010 met een aantal ijkpunten, en voorziet met name in een systeem voor monitoring en een tussenbalans in 2005.

Met deze benadering kunnen de marktaandelen van de diverse vervoersmodaliteiten worden teruggebracht op hun niveau van 1998, waarna in de periode tot 2010 kan worden gewerkt aan een nieuw evenwicht. Door uitvoering van de 60 maatregelen uit het witboek zullen mobiliteitsgroei en economische groei in de periode tot 2010 in aanzienlijke mate worden ontkoppeld, zonder dat het echter noodzakelijk zal zijn om de mobiliteit van personen en goederen te beperken. Zo zal de groei van het goederenvervoer over de weg door een beter gebruik van andere transportmiddelen aanzienlijk worden beperkt (38% groei in plaats van 50% tussen 1998 en 2010). Deze ontkoppeling zal nog sterker zijn in het personenvervoer per auto (toename van het verkeer met 21%, tegen een stijging van het BBP met 43%).

De maatregelen en instrumenten moeten leiden tot een duurzaam vervoerssysteem. Van dit laatste moet een operationele definitie worden opgesteld en de Commissie wil in 2002 met een mededeling

komen om de doelstellingen nader uiteen worden gezet. Het controle-instrument is er al gekomen in de vorm van het TERM-monitoringsysteem (Transport and Environment Reporting Mechanism).

A.5 Niet-CO₂-broeikasgassen

** Mededeling over de strategie inzake het verminderen van de uitstoot van methaan*

COM(96)248

De mededeling over een strategie van de Commissie was in 1997. Een resolutie van het Europees Parlement het jaar daarop. Het Europees Parlement is verontrust over de achterstand die de EU op het gebied van maatregelen en acties ter vermindering van de methaanuitstoot heeft opgelopen en stelt daarvoor een resolutie op met voorstel voor een gedetailleerde studie over de omvang en de gevolgen van natuurlijke of antropogene methaanemissies; dat de Commissie een pakket aanbevelingen indient teneinde via concrete voorstellen de methaanuitstoot aanzienlijk wordt vermindert; dat de Commissie de oprichting van een Europees klimaatobservatorium gaat voorbereiden. Voorstellen ook om pijpleidingen toegankelijk te maken voor de afvoer van methaanbronnen, zoals methaan afkomstig uit afval of steenkoolmijnen.

A.6 Beleid algemeen / inbedding

** Groenboek over de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Europese Unie.*

COM(2000)87

Het groenboek van de Commissie is van februari 2000, en is bedoeld om de discussie op gang te brengen over de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Europese Unie, en over de relatie tussen emissierechtenhandel en andere beleidsplannen en maatregelen m.b.t. klimaatverandering. Omdat dit een nieuw instrument is in het milieubeleid van de EU, is het van belang ervaring op te doen met de toepassing ervan voordat in 2008 het internationale systeem in werking treedt. De EG en de lidstaten kunnen zich voorbereiden door alvast in 2005 met een dergelijk stelsel te beginnen. De Commissie is van mening dat een samenhangend en gecoördineerd kader voor de invoering van verhandelbare emissierechten in alle lidstaten- in plaats van een aantal niet op elkaar afgestemde nationale regelingen- de beste garantie biedt voor een soepel functionerende interne emissierechtenmarkt. Bij een communautair VER-systeem zou de prijs van de verhandelde emissierechten overal hetzelfde zijn, terwijl die bij afzonderlijke nationale stelsels per land zou verschillen.

** Voorstel voor verlenging van de verordening inzake het financieringsinstrument voor het milieu (LIFE). COM(98)720, wijzigingsvoorstel COM(99)305, wijzigingsvoorstel COM(2000)170*

Op 17 juli 2000 is de verordening (1655/2000) vastgesteld betreffende het financiële instrument voor het milieu. Deze verordening vormt de nieuwe rechtsgrond voor de derde fase van het Life-instrument, voor de periode 2000 t/m 2004. Life is een financieringsinstrument voor drie belangrijke gebieden: natuur, milieu, en derde landen, waarbij alle drie gebieden op milieuverbetering is gericht. Life-milieu betreft innovatieve demonstratieprojecten voor het bedrijfsleven en lokale overheden. Van het voorgestelde budget voor de derde fase (640 miljoen EURO voor de periode 2000-2004) is 47% gereserveerd voor Life-milieu, 47% voor natuur en 6% voor derde landen. Demonstratieprojecten moeten passen in de specifieke doelstellingen, waaronder ruimtelijke ordening en planning, waterbeheer, de impact van economische activiteiten (ontwikkeling van schone technologieën en terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen), beheer van afvalstromen, geïntegreerde benadering van de productie (en distributie, consumptie en eindverwerking). Voor de luchtkwaliteit kunnen demonstratieprojecten worden ingediend en Life biedt ondersteuning aan de kaderrichtlijn inzake de luchtkwaliteit (96/62/EG) die grote gemeenten verplicht actieplannen op te stellen.

** Mededeling van 27 nov. 1996 van de Commissie over milieu-convenanten COM(96)561*

In een resolutie van de Raad van 7 okt. 1997 over milieuconvenanten wordt vermeld dat in de meeste lidstaten steeds vaker gebruik gemaakt wordt van milieuconvenanten. De Raad vindt dat deze convenanten afgebakende doelstellingen moeten hebben en transparant, betrouwbaar en afdwingbaar

moeten zijn. Een 'checklist' is een nuttig vertrekpunt voor het opstellen en toepassen van dit instrument. De Raad is van mening dat de mogelijkheid voor de lidstaten om milieuconvenanten te gebruiken bij de uitvoering van communautaire richtlijnen kan worden uitgebreid. De Raad is van mening dat de Commissie meer werk moet verrichten om in overleg met de lidstaten duidelijk te maken hoe milieuconvenanten kunnen worden gebruikt voor de uitvoering van communautaire richtlijnen.

*** Mededeling inzake het zesde Milieuactieprogramma van de Europese Gemeenschap, Milieu 2010: Onze toekomst, onze keuze COM(92)0031**

Het programma formuleert algemene doelstellingen en bevat een lijst van prioritaire acties. Het beklemtoont dat de lidstaten hun bestaande milieuwetgeving beter ten uitvoer moeten leggen. Een thema is ook de samenwerking met het bedrijfsleven en de consumenten om milieuvriendelijkere vormen van productie en consumptie te bevorderen. Hiervoor een breed scala van nieuwe instrumenten inzetten, gaande van geïntegreerd productbeleid en milieuaansprakelijkheid tot fiscale maatregelen en een betere voorlichting van het publiek.

Vier belangrijke actieterreinen: klimaatverandering, gezondheid en milieu, natuur en biodiversiteit en het beheer van de natuurlijke hulpbronnen. Voor deze vier gebieden zijn doelstellingen geformuleerd en een lijst van prioritaire acties vermeld.

Het programma verwijst bijvoorbeeld naar de ontwikkeling van een thematische strategie inzake luchtverontreiniging onder de titel "Schone lucht voor Europa". Deze strategie moet bestaan uit:

- een beoordeling van de uitvoering van de luchtkwaliteitsrichtlijnen en de doeltreffendheid van luchtkwaliteitsprogramma's in de lidstaten;
- verbeterde controle van de luchtkwaliteit en verschaffing van informatie aan het publiek o.a. door indicatoren;
- prioriteiten voor verdere maatregelen, herziening en aanpassing van luchtkwaliteitsdrempels en nationale emissieplafonds en de ontwikkeling van betere systemen voor gegevensvergaring, modellering en voorspelling.

Doelstelling is als volgt geformuleerd.

Overeenkomstig het doel van het raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering: stabilisering van de concentraties van broeikasgassen in de atmosfeer op een niveau waarbij geen onnatuurlijke veranderingen in het wereldklimaat zullen optreden.

Streefdoelen:

Wetenschappers ramen dat om dit doel te bereiken, de totale emissies van broeikasgassen op de langere termijn met ongeveer 70 % moeten worden gereduceerd ten opzichte van de niveaus in 1990. Gezien deze langetermijndoelstelling dient te worden gestreefd naar een totale reductie met ongeveer 20 - 40 % (afhankelijk van de feitelijke percentages economische groei en dus broeikasgasemissies, alsmede van het succes van de genomen maatregelen ter bestrijding van klimaatverandering) in 2020 ten opzichte van 1990, een en ander door middel van een doeltreffende internationale overeenkomst. Op korte termijn heeft de EU, in het kader van het Protocol van Kyoto, toegezegd de emissies van broeikasgassen met 8 % te verminderen in de periode 2008-2012, vergeleken met het referentiejaar 1990.

De communautaire inspanningen zullen zich richten op de volgende actielijnen:

- specifieke maatregelen ter verbetering van energie-efficiëntie, energiebesparing, meer gebruik van hernieuwbare energie en grondstoffen alsmede beperking van het ontstaan van andere broeikasgassen dan CO₂; een en ander kan bijvoorbeeld worden nagestreefd door middel van specifieke wetgeving (bijvoorbeeld de wetgeving inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging), milieuconvenanten met de industrie, het gebruik van marktinstrumenten en steun voor de toepassing van moderne technologie;
- de integratie van doelstellingen inzake klimaatverandering in sectorale beleidsterreinen van de Gemeenschap, zoals vervoer, energie, industrie, regionaal beleid en landbouw, op basis van specifieke doelstellingen, met vaststelling van concrete te nemen maatregelen en ontwikkeling van relevante indicators;
- structurele veranderingen in de vervoerssector teneinde te beantwoorden aan de vraag naar vervoer, bevordering van een verschuiving naar spoorwegen, waterwegen en openbaar vervoer en verbetering van de vervoersefficiëntie zijn in dit verband van het grootste belang;

er dient onderzoek te worden verricht naar alternatieve brandstoffen en passende motortechnologieën die een hoger rendement of lage of nulmissies van koolstof bieden, met als doel de exploitatie ervan commercieel haalbaar te maken; emissies van vliegtuigen, die tussen 1990 en 2010 naar verwachting met bijna 100 % zullen stijgen, zullen speciale aandacht krijgen;

- op het gebied van energie is een verdere verschuiving nodig van elektriciteitsopwekking op basis van kolen en olie naar bronnen met lagere CO₂-emissies, met name aardgas, alsmede het van koolstof ontdoen van fossiele brandstoffen; in toenemende mate moet een verschuiving plaatsvinden naar duurzame energiebronnen met als doel in 2010 12 % van de elektriciteitsproductie uit deze bronnen te halen; wanneer kerncentrales worden gesloten, omdat het einde van hun levensduur is bereikt, moeten ze worden vervangen door alternatieven met lage of nulmissie; het gebruik van warmtekrachtkoppeling (waarbij de bij de productie van elektriciteit opgewekte warmte naar bedrijven en woningen wordt gedistribueerd) biedt mogelijkheden voor grotere efficiëntie en reductie van CO₂-emissies; in 2010 moet warmtekrachtkoppeling 18 % van de energievoorziening uitmaken; het beheer van de vraag naar energie zal een zeer belangrijk aspect van het energiebeleid vormen;
- van de andere sectoren moet de landbouw een substantiële reductie van de uitstoot van stikstofoxiden en methaan verwezenlijken, en koolstofopslag dient te worden geëxploiteerd door middel van technieken die de koolstof-"sinks" in de land- en bosbouw vergroten en door middel van het gebruik van houtproducten in huizen en de industrie; de industrie moet streven naar een grotere energie-efficiëntie, gericht op een jaarlijkse verbetering van ten minste 1 %, zoals voorzien in het actieplan van de Europese Unie inzake energie-efficiëntie;
- ontwikkeling van multisectorale benaderingen, met inbegrip van het opzetten van een systeem voor het verhandelen van emissierechten voor de EU tegen 2005 en invoering van een energieheffing die leidt tot een geleidelijke en voorspelbare verhoging van de energieprijzen;
- meer onderzoek met name naar innovatieve technologieën en materialen, koolstofbronnen en "sinks" in oceanen, de effecten van atmosferische chemie en tevens voorbereiding van maatregelen ten behoeve van ingrijpende beperkingen van het energiegebruik;
- verbetering van de informatieverstrekking aan burgers en bedrijven over klimaatverandering, de gevolgen voor hen op plaatselijk niveau en demonstratie van de wijze waarop ze een bijdrage kunnen leveren tot het aanpakken van klimaatverandering; regionale beoordelingen om de rechtstreekse effecten op plaatselijke gemeenschappen te tonen, zullen de noodzaak van verandering duidelijk overbrengen en de bewustmaking helpen vergroten.

De opslag van CO₂ in voormalige gas- en olievelden en in waterhoudende grondlagen dient te worden onderzocht en indien dit uit ecologisch en economisch oogpunt mogelijk is, te worden geëxploiteerd.

Tijdens de Milieuraad van 7 juni 2001 te Luxemburg (bron: brief minister VROM van 31 juli 2001, kamerstuk 2000-2001, 21501-08, nr. 136) is overeenstemming bereikt om op te nemen: een passage ter strikte limitering van het toegestaan gebruik van POP's-achtige stoffen; over het uitfaseren van subsidies die leiden tot niet efficiënt gebruik van energie en een passage toe te voegen inzake harmonisatie van energiebelasting.

**** Mededeling over een strategie voor de integratie van het milieu in het beleid van de Europese Unie COM(98)333***

De mededeling gaat over 'Integratiepartnerschappen', een duidelijke boodschap voor integratie van het milieu in iedere vorm van communautair beleid. De partners zijn hier de Raad, het Parlement en de Commissie. Zij moeten zorgen dat het milieu wordt opgenomen in andere sectoren van het Gemeenschapsbeleid. In het Verdrag van Amsterdam (art 3C) is ook de verplichting vastgelegd milieu-eisen te betrekken in vaststelling en tenuitvoerlegging van ieder vorm van communautair beleid en actie. In een Resolutie van het Europees Parlement in 1998 wordt een stapje verder gegaan en de Commissie zelfs verzocht om een gedetailleerder actieprogramma op te stellen met door iedere Instelling te nemen specifieke maatregelen en tijdschema's om het resultaat te bereiken.

*** Mededeling over de versterking van de integratie van de bescherming van het milieu in het energiebeleid van de EU COM(98)571**

De mededeling van de Commissie is van okt. 1998 en gaat over een krachtiger integratie van het milieu binnen het energiebeleid van de Gemeenschap. In het Publicatieblad C189, 7/7/2000 is een Resolutie van het Europees Parlement opgenomen waarin wordt aangedrongen op nieuwe maatregelen om de lidstaten die dat wensen de mogelijkheid te bieden een gecoördineerde CO₂-energiebelasting in te voeren, en stelt dat het beleid inzake CO₂-reductie niet ten koste mag gaan van beleid inzake de reductie van schadelijke stoffen die een bijdrage leveren aan smogvorming en zure regen, te weten stofdeeltjes, SO₂, NO_x, CO en VOS, en verzoekt de Cie indicatoren voor de opneming van milieudoelstellingen in het energiebeleid vast te stellen en daarbij via jaarlijkse indicatoren per bedrijfstak en land te becijferen welke bijdrage tot de vermindering van de CO₂-uitstoot wordt geleverd.

*** Mededeling inzake de integratie van milieu in het economisch beleid van de EU COM(2000) 576**

De mededeling gaat in op een communautaire strategie ter verbetering van de integratie van de ecologische en economische aspecten van duurzame ontwikkeling. De strategie voorziet niet in een nieuw proces, maar eerder in het gebruik van de bestaande instrumenten om een geleidelijke maar geloofwaardige vooruitgang inzake integratie te verwezenlijken. Ingegaan wordt op enkele marktinstrumenten die de markt voor ecologische producten kunnen bevorderen, zoals heffingen, verhandelbare vergunningen, subsidies, convenanten en voorlichting. Voor verbetering van de integratie stelt de Commissie een aantal strategiepunten vast, w.o. een passende mix van marktinstrumenten en regelgeving, betrouwbare reeks van -nog te ontwikkelen- indicatoren.

*** Mededeling inzake het EU programma voor klimaatverandering COM(2000)88**

Mededeling van de Commissie (maart 2000) over het beleid en de maatregelen van de EU om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen - Naar een Europees Programma inzake Klimaatverandering (EPK). De Commissie concludeert dat de huidige emissietrends verontrustend zijn. De eind jaren 90 is de uitstoot van broeikasgassen op Europees niveau toegenomen i.p.v. teruggelopen. Het 'business as usual'- scenario zal naar verwachting uitlopen op een toename van de uitstoot van 6 tot 8%, in plaats van een afname met 8% t.o.v. de 1990-niveaus. De sectoren energievoorziening en vervoer leveren de grootste bijdrage tot de CO₂-emissies terwijl de industrie de bron is van gefluoreerde gassen. Naar verwachting zal de CO₂-uitstoot van de vervoersector tegen 2010 nog met 39% toenemen (t.o.v. 1990). De prognose is dat met een sterke groei van de vraag naar elektriciteit en warmte de CO₂-emissies van krachtcentrales na 2010 zullen toenemen, terwijl de industriële emissies in dezelfde periode met 12% zouden dalen. In de huishoudelijke en tertiaire sector zal bij ongewijzigd beleid de uitstoot van gefluoreerde gassen tussen 1990 en 2010 met ongeveer 40% toenemen. De totale uitstoot van deze gassen blijft echter beperkt en zal in 2010 waarschijnlijk ongeveer 2,6 % van alle emissies uitmaken. Het EPK van de Europese Commissie omvat beleidslijnen en maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. De werkingssfeer is vooreerst beperkt teneinde met het oog op het behalen van de -8%-doelstelling van Kyoto in die fase de meest doeltreffende emissie reductie maatregelen te nemen. Op middellange en lange termijn moet het EPK echter ruimer worden.

Beleidslijnen en maatregelen

ENERGIEVOORZIENING

- Verdere ontwikkeling van de interne markt voor elektriciteit en gas, rekening houdend met milieuoverwegingen;
- Toegang van gedecentraliseerde elektriciteitsproducenten tot het net, optrekken van het aandeel van hernieuwbare energiebronnen;
- Intensiever gebruik van warmtekrachtkoppeling;
- Terugdringen van methaanemissies in de mijnbouw en de extractieindustrie;
- CO₂-opvang en opslag in ondergrondse reservoirs;
- Bevordering van efficiëntere en schonere technologieën voor de conversie van fossiele brandstoffen;
- Energie-efficiëntie in de elektriciteits- en gasvoorzieningsindustrie.

DE INDUSTRIËLE SECTOR

- Verbetering van de energie-efficiëntienormen voor elektrische apparatuur;
- Verbetering van de efficiëntienormen voor industriële processen;
- Verbetering van de energie-efficiëntie met het oog op de beperking van CO₂-emissies (voor branders, bouwproducten, enz.);
- Meer energiediensten voor kleine en middelgrote ondernemingen;
- Uitwerking van een EG-beleidskader voor geïoniseerde gassen (HFK's, PFK's, SF₆);
- Ontwikkeling van een beleidskader voor de gehele EG voor de verhandeling van emissierechten;
- Ontwikkeling van een kader voor convenanten.

ENERGIEVERBRUIK IN DE HUISHOUDELIJKE EN TERTIAIRE SECTOR

- Openbare aanbesteding van energie-efficiëntie technologieën voor eindgebruikers;
- Energieaudits en certificaten in verband met verwarmingsprestaties;
- Verbetering van de bouw-/verlichtingsprestaties;
- Ontwerp van gebouwen en planning van infrastructuur.

ENERGIEVERBRUIK IN DE VERVOERSECTOR

- Prijsstelling in de vervoersector en economische instrumenten voor de luchtvaart;
- Belastingkader als onderdeel van de strategie inzake 'CO₂ en Auto's';
- Uitbreiding van het concept van milieuvriendelijke voertuigen tot personenwagens en lichte bestelwagens (betere emissie- en brandstofnormen, nieuwe technologieën en brandstoffen);
- Europese campagne voor een brandstofefficiënter rijgedrag.

TRANSPORTBELEID EN INFRASTRUCTUUR

- Herziening van het vervoerbeleid (spoorwegen, wegvervoer, ombuiging naar andere vervoertakken, maritiem vervoer, luchtvaart);
- Groenboek betreffende het stedelijk vervoer, met een bespreking van het steeds nijpender congestieprobleem (incl. prijsstelling, belastingsmaatregelen, parkeerinitiatieven, beter openbaar vervoer);
- Duurzame mobiliteit en intermodaliteit;
- Satellietnavigatiesystemen (GALILEO).

HET AFVALBELEID

- Bevordering van de biologische behandeling van biologisch afbreekbaar afval;
- Herziening van Richtlijn 86/278/EEG betreffende zuiveringsafval;
- Verpakkingen en verpakkingsafval.

ONDERZOEK

- Tenuitvoerlegging van het vijfde kaderprogramma, met name het programma energie, milieu en duurzame ontwikkeling;
- Onderlinge koppeling van de nationale, EU-, en overige OTO-inspanningen inzake klimaatverandering.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

- Capaciteitsopbouw in en overdracht van technologie naar ontwikkelingslanden via internationale samenwerking.

*** Rapport over de monitoring van de emissies in de EU van CO₂ en andere broeikasgassen. COM(2000)749**

Betreft een 1e verslag in het kader van Beschikking 1999/296/EG betreffende een bewakingssysteem voor de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen. Enkele resultaten: Tussen 1990 en 1998 zijn de BKG-emissies in de EU met 2,5% teruggelopen met name door een omvangrijke eenmalige emissiereductie in Dld en VK. In de meeste lidstaten lag de uitstoot ver boven de streefpaden voor Kyoto. Met name de transportsector is een snel groeiende bron. Volgens prognoses zouden de emissies bij het huidige beleid en maatregelen in het jaar 2010 in de gehele EU in het gunstigste geval met 57 Mt CO₂-equivalen worden gereduceerd, waarmee de uitstoot 1,4% onder het niveau van 1990 zou komen en in het ongunstigste geval op gelijk niveau van 1990. Doelstelling Kyoto is in de periode 2008-2012 een 8% onder het niveau van 1990. De door de lidstaten vastgestelde aanvullende beleidsmaatregelen zullen volgens de ramingen verdere reducties van ongeveer 7% (onder de niveaus van 1990) opleveren. Met name door Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Meerdere (prognose) gegevens zijn in het rapport opgenomen.

*** Mededeling over een post-Kyoto strategie over klimaatverandering COM(98)353**

De mededeling van juni 1998 van de Commissie aan de Raad en het EP gaat over klimaatverandering: Naar een Europese post-Kyotostrategie. De volgende punten verdienen bijzondere aandacht in het Europese post-Kyotostrategie, o.a. :

- de verplichtingen van de EG en de lidstaten zijn uitgebreid tot een mand van zes in plaats van drie gassen (CO₂, CH₄ en N₂O). Deze nieuwe gassen (industriële) zijn HFK's, PFK's en SF₆. De emissiereducties van deze drie gassen kunnen worden afgemeten aan peiljaar 1990 of 1995.
- De EG en de lidstaten hebben zich vastgelegd op een emissiereductie van de drie met 8% t.o.v. 1990, maar dan wel voor een periode 2008-2012 i.p.v. het noemen van een vast jaartal (bv. 2010). Bovendien moeten er in 2005 tastbare resultaten zijn behaald.
- Het protocol bevat bepalingen over een aantal zogeheten flexibele mechanismen - zoals handel in emissierechten- die weliswaar nog nader moeten worden uitgewerkt, maar wel een belangrijke rol zouden kunnen spelen bij het halen van de doelstellingen.
- Protocol voorziet ook in strengere rapporteringseisen en in het opstellen van strikte nalevingsregels die, gezien de interactie die nodig is tussen EG en de lidstaten, van grote invloed zullen zijn op de ontwikkeling van een Europese strategie.

Een brede post-Kyoto- klimaatveranderingsstrategie moet aan een aantal belangrijke criteria voldoen:

- doeltreffendheid vanuit milieuoogpunt;
- kosteneffectiviteit;
- billijkheid en politiek draagvlak;
- aanpassingsvermogen;
- reikwijdte;
- samenhang;
- interne acties.

Volgens een eerste analyse van de Commissie wordt de inspanning die is vereist om de EG-reductiedoelstelling (-8% in 2008-2012) te halen, geschat op ongeveer 550 tot 600 miljoen ton CO₂-equivalent

Per gas:

- CO₂: de uitstoot van kooldioxide is verantwoordelijk voor ongeveer 80% van de impact wanneer de gassen van de mand worden gewogen naar hun aardopwarmingspotentieel (GWP). Het communautaire onderzoeksprogramma 'Milieu en klimaat' vormt een belangrijke bijdrage aan het internationale onderzoek en verder in het vijfde kaderprogramma zal onderzoek naar de koolstofcyclus worden voortgezet;
- CH₄: Voornaamste bronnen van methaanuitstoot in de EG zijn de landbouw (45%), afval (32%) en energie (steenkoolproductie en aardgasdistributie- 23%);
- N₂O: een kosteneffectief reductiepotentieel van maximaal 100 miljoen ton CO₂-equivalent lijkt haalbaar bij chemische processen, vooral bij de productie van salpeterzuur en adipinezuur.

De belangrijkste prioriteiten voor actie:

- Energie- strategiemededelingen over WKK (COM(97)514), energieefficiency (COM(98)246) en duurzame energiebronnen (witboek)(COM(97)599 zijn terreinen voor prioritaire actie (dus toename gebruik duurzame energiebronnen, bevordering rationeel gebruik van energie, vooral in de bouwsector, elektrische apparaten, verlichting en kantooruitrusting en maatregelen ter bevordering wkk);
- Vervoer- prioritaire actie in mededeling inzake vervoer en CO₂ (COM(98)204)(verlaging uitstoot personenauto's, doelmatige prijsstelling in het vervoer, voltooiing interne markt op gebied van het spoorwegvervoer, integratie verschillende vervoerstakken);
- Landbouw- prioriteiten voor intensief onderzoek in vijfde kaderprogramma, uitvoering passende bebossingsmaatregelen in kader plattelandsontwikkeling, stimulering verbouwen gewassen voor hernieuwbare energie in kader vrijwillige braaklegging, voor methaanuitstootreductie bevordering opslag en verwerking van dierlijke mest en stimulering onderzoek naar beter veevoer en N₂O uitstoot reductie het geven van prikkels voor de afname van gebruik van kunstmest;
- Industrie- o.a. afsluiten milieuconvenanten.

De Commissie verzoekt de Raad in te stemmen met een geleidelijke en gecoördineerde invoering van de flexibele mechanismen in de Gemeenschap